

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2026-06-17 kl:13:00
Plats: Regionens hus, plan 3 sal Ängen

1	Upprop och val av protokollsjusterare	
2	Fastställande av dagordning	
3	Anmälan av delegationsbeslut ANA 2026	2026/101
4	Övriga anmälningsärenden ANA 2026	2026/102
5	Kurser och konferenser	
6	Frågor	

Information

7	Svenskt näringsliv - länets företagsklimat	
8	Ung företagsamhet	
9	Förstudie - En samarbetsmodell för ett mer robust livsmedelssystem	2025/90
10	Aktuell information	
11	Återrapport kränkingsanmälningar naturbruksgymnasierna	
12	Intern kontroll - Månadsrapport 2026 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet	2026/26
13	Återrapport uppföljning av kultursamverkansmodellen	

Beslutsärenden för nämnden

14	Idéburet offentligt partnerskap (IOP) Sportfiskarna	2026/2063
15	Fortsatt finansiering av Smålandsleden 2027-2029	2026/1908
16	Remiss - Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029	2026/1956

Övrigt

17	Övriga frågor	

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2026-06-17 kl:13:00

Kallade

Ordinarie ledamöter:
Kerstin Hammar (M) ordf.
Thomas Lindén (M) 1:a vice ordf.
Per Eriksson (C) 2:a vice ordf.
Aneth Amundson (S)
Tina Gardestrand (S)
Fredrik Johansson (S)
Vlada Dimoski (S)
Irada Söderberg (S)
Ann-Katrin Löfstedt (M)
Madalina Ebbesson (VD)
Olle Moln Teike (SD)
Vakant (SD)
Jan Eric Victor (KD)
Hans Jarstig (KD)
Mari Hultin (L)

För kännedom

Ersättare:
Linda Vestman (S)
Markus Kauppinen (S)
David Hashemi (S)
Jakob Brage (S)
Maja Melander (S)
Anders Gustafsson (M)
Henrik Sporrang Esbjörnsson (M)
Kamran Sairafi (M)
Helen Skogelin Torvaldsson (VD)
Jan-Ove Lipponen (SD)
Jan-Olof Svedberg (SD)
Irene Oskarsson (KD)
Håkan Johansson (KD)
Raymond Pettersson (C)
Lenja Sharif (L)

Adjungerad: Elisabeth Töre (V)

Övriga:
Jane Ydman, regiondirektör
Karin Hermansson, regional
utvecklingsdirektör
Marie Brander, bitr. regional
utvecklingsdirektör
Filip Boeryd, kanslichef
Anna-Gun Grännö, ekonomichef
Therese Råberg, chef innovation
och attraktivitet
Magnus Jonsson,
kulturutvecklingschef
Camilla Wetterö, skolchef
Linda Byman, nämndsekreterare

Regionråd:
Rachel De Basso (S)
Thomas Gustafsson (S)
Tommie Ekered (M)
Kerstin Hammar (M)
Martin Nedergaard-Hansen (VD)
Håkan Karlsson Nyborg (SD)
Stina Sinclair (KD)
Per Eriksson (C)
Jimmy Ekström (L)
Mikael Ekvall (V)

Personalrepresentanter:
Sofia Lindman, Vision
Vakant, Kommunal

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2026-06-10

Utskriven av: Linda Byman

Diarieenhet:	Region Jönköpings län
Beslutsfattare:	Alla
Riktning:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet
Sammanträdesdatum:	2026-06-17
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2026.9555	Beslut om stöd - Jönköpings Brukshundsklubb	ANA 4.5.2 §18/2026
2026-05-26	Jönköpings Brukshundsklubb	Karin Hermansson
RJL 2026/1871	Ansökan om evenemangsstöd - Jönköpings Brukshundsklubb	ANA 4.5.2
		Linus Leo Claesson
2026.9556	Beslut om stöd - KFUM Jönköping	ANA 4.5.2 §19/2026
2026-05-26	KFUM Jönköping	Karin Hermansson
RJL 2026/1628	Ansökan om evenemangsstöd - KFUM Jönköping	ANA 4.5.2
		Linus Leo Claesson
2026.9955	Allis Brorsson, musiker KPL 261120	ANA 4.2.1 §12/2026
	Allis Brorsson Stihl kontrakteras ofta som pedagog och musiker till stöd fört produktioner i verksamheten Smålands Musik och Teater.	
2026-03-20	Allis Production	Ulrika Josefsson
RJL 2026/1478	Kultur på lunchen 26/27	ANA 4.2.1
		Mirjam Gerebo
2026.9958	Linnea Henriksson, solist	ANA 4.2.1 §13/2026
	Bolaget ställer Linnea Henriksson till verksamhetens som solist i JS möter-produktionen i december 2026.	
2026-02-25	United Stage Artist AB	Ulrika Josefsson
RJL 2026/1473	JS möter Linnea Henriksson	ANA 4.2.1
		Mirjam Gerebo
2026.10629	Malin Broman, dirigent	ANA 4.2.1 §14/2026
	Bolaget ställer Malin Broman till verksamhetens förfogande sista veckan i februari-28, som dirigent i Musikcaféserien.	
2026-05-01	Crawford Broman AB	Ulrika Josefsson
RJL 2026/2012	MC-serien 27/28	ANA 4.2.1

		Mirjam Gerebo
2026.10638	Jacob Karlzon, artist	ANA 4.2.1 §15/2026
	Jacob Karlzon står till verksamhetens förfogande med ett komplett program för musikcaféserien såsngon 26/27	
2026-04-29	Jacob Karlzon	Ulrika Josefsson
RJL 2026/178	MC-serien 26/27	ANA 4.2.1
		Mirjam Gerebo
2026.10668	Samverkansavtal	ANA 4.2.1 §16/2026
	Tillsammans bär Jönköpings kommun, Destination Jönköping och Smålands Musik och Teater kostnaden för produktionen. Produktionen får även bidrag från Kulturrådet.	
2026-04-09	Jönköpings kommun	Ulrika Josefsson
RJL 2025/2016	Scenkonstbiennalen 2027	ANA 4.2.1
		Mirjam Gerebo

Rapport - Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitets 2026-06-17

Övriga anmälningsärenden

Handling	Dnr + rubrik/innehåll
Inkomna handlingar	
– Regeringsbeslut	
– Beslut från Sveriges kommuner och regioner (SKR)	
– Skrivelser från invånare	
– Skrivelser från organisationer	
– Övrigt	<ul style="list-style-type: none"> • RJL 2026/1705 Revisorsintyg Folkbildningsrådet Sörängens folkhögskola • RJL 2026/1706 Revisorsintyg Folkbildningsrådet Värnamo folkhögskola
Upprättade handlingar	
– Protokoll och beslut	<ul style="list-style-type: none"> • Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet 2026-05-27 • Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet – presidium 2026-06-04
– Svar på skrivelser	
– Övrigt	

Handlingar

Utskriftsdatum: 2026-06-01

Utskriven av: Anette Nero

Diarienummer: Region Jönköpings län

Datum: 2026-05-01 - 2026-05-31

Riktning: Alla

Status: Alla

Handlingstyp: REMISS

Notering:

Sekretess: Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Handlingstyp
		Ärendemening	
2026.7735	I	Remiss- förslag till föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens register över administrerade läkemedel	Anette Peterson
2026-05-04		Socialstyrelsen	Regionledningskontoret
RJL 2026/1874		Svar senast 2026-09-15	REMISS
		Dnr 4.1- 22311/2026	
		Remiss - förslag till föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens register över administrerade läkemedel	
2026.7774	I	Remiss- förslag till ändrade föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister	Anette Peterson
2026-05-04		Socialstyrelsen	Regionledningskontoret
RJL 2026/1882		Svar senast 2026-09-15	REMISS
		dnr 4.1-22306/2026	
		Remiss - förslag till ändrade föreskrifter om uppgiftsskyldighet till Socialstyrelsens patientregister	
2026.7822	I	Remiss - Samråd Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar, Jönköpings kommun	John Wilhelmsson
2026-05-05		Jönköpings kommun	Regionledningskontoret
RJL 2026/1896		Dnr Stbn/2021:138 Svar senast: 2026-06-09	REMISS
		Remiss - Samråd detaljplan Lilla Åsa 3:303, i Norrahammar, Jönköpings kommun	
2026.7865	I	Remiss - tredje och sista remissomgången inom Europeiskt hälsodataområde (EHDS) TEHDAS2	Peter Häyhänen
2026-05-05		E-hälsomyndigheten	Regionledningskontoret
RJL 2025/3501		Länk i mejlet och digitalt möte den 12 maj 2026 kl 15. Svar senast 2026-06-28	REMISS
		Remisser - Europeiskt hälsodataområde (EHDS) TEHDAS2	
2026.7912	I	Remiss - Samråd för detaljplan del av Råslätt 6:1 med flera - södra Råslätt	Karin Hermansson

2026-05-05 RJL 2026/1909		Jönköpings kommun Dnr Stbn/2024:60 Svar senast: 2026-06-09 Remiss - Samråd för detaljplan del av Råslätt 6:1 med flera - södra Råslätt	Regionledningskontoret REMISS
2026.8038	I	Remiss- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029	Karin Hermansson
2026-05-07 RJL 2026/1956		Region Kalmar län Svar senast 2026-08-28 Remiss- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029	Regionledningskontoret REMISS
2026.8371	I	Remiss - Ändring i föreskrifter om det särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper HSLF-FS 2022:55	Evelina Örn
2026-05-12 RJL 2026/2029		Folkhälsomyndigheten HSLF-FS 2022:55 Remissmöte 2026-05-27 svar senast 2026-05-25 Remiss - Ändring i föreskrifter om det särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper HSLF-FS 2022:55	Regionledningskontoret REMISS
2026.8453	I	Remiss- Detaljplan för bostäder och en ny huvudgata på del av Gränna 8:4	Matilda Kruse
2026-05-13 RJL 2026/2037		Jönköpings kommun Stadsbyggnadsnämnden Granskningsperiod: 13 maj – 10 juni 2026 Dnr Stbn/2016:47 Remiss - Detaljplan för bostäder och en ny huvudgata på del av Gränna 8:4	Regionledningskontoret REMISS
2026.8514 2026-05-15 RJL 2026/2070	I	Begäran om yttrande - Hållbar vattenförvaltning Tillväxtverket Begäran om yttrande - Hållbar vattenförvaltning	Avare Süleyman Regionledningskontoret REMISS
2026.9259 2026-05-22 RJL 2026/2154	I	Ändringsförfattning - Föreskrifter om ändring i Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll Swedac, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll Remiss - Förslag till ändring i Swedacs föreskrifter och allmänna råd (STAFS 2020:1) om ackreditering	Anna-Karin Kuusk Psykiatri rehab o diagnostik REMISS
2026.9379 2026-05-25 RJL 2026/2167	I	Remiss - Detaljplan för Flahult 19:8 m fl i Målön och Torsvik Jönköpings kommun Stbn/ 2021:411 Svar senast 2026-06-17 Hänvisning till RJL 2024/3170 Remiss - Detaljplan för Flahult 19:8 m fl i Målön och Torsvik	Nathalie Bijelic Eriksson Regionledningskontoret REMISS
2026.9762 2026-05-28	I	Remiss- Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning Socialdepartementet	Nathalie Bijelic Eriksson Regionledningskontoret

Svar senast: 2026-09-28

Remiss- Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag
för att motverka oegentlig
läkemedelsförskrivning

2026-06-04

§ 85**Kurser och konferenser**

Presidiet beslutar om deltagande vid följande kurser och konferenser:

- SKR Fritidskonferens i Jönköping den 4-5 november.
Presidiet beslutar att 2 från den politiska ledningen och 2 från
oppositionen medges delta.
-

Kultur- och fritidskonferensen 2026

Vi möts för att belysa, dela erfarenheter och inspireras. Syftet är att utveckla arbetet för barns och ungas trygghet, bättre psykisk och fysisk hälsa. Allt genom förvaltningsgemensam samverkan.

Innehåll

Under två dagar i Jönköping är en utvecklad kultur- och fritidsverksamhet för barn och unga under luppen. Fokus är riktat mot förutsättningar för ökad trygghet samt förbättrad psykisk och fysisk hälsa genom samverkan mellan socialtjänst, skola och kultur- och fritidsverksamhet inom förebyggande arbete.

Konferensen smygstartar redan den 3 november då årets värdar, Jönköpings kommun och Region Jönköpings län, bjuder in till en välkomstmottagning.

För dig som så önskar avslutas konferensen med möjlighet att delta på ett studiebesök under eftermiddagen den 5 november. Besöken kommer bland annat gå till Kulturreseptatet Åsens by, Vandalorum, Tändsticksmuseet, Ungdomens hus och Österängen i Jönköping samt Norrahammars bruk.

Preliminärt program

3 november

kl. 16.30 - kl. 18.30 Mottagning Kulturhuset Spira, Jönköping.
Enklare förtäring, underhållning, möjlighet till rundvandring i Spira.
Möjligt att registrera sig som deltagare i konferensen från kl. 16.00
Som anmäld deltar du gratis.

4 november

8.30 Registrering öppnar. Science Park Tower, Jönköping
9.30 Konferensen inleds.
Plenumsession. Huvudtalare, m.m. Mer information kommer
11.30 Lunch. Möjlighet att delta i Luncheon eller Politiska överläggningar för förtroendevalda
13.00 Parallella seminarier i tre spår:

- Barns och ungas psykiska och fysiska hälsa
- Ökad trygghet för barn och unga
- Stärkt samverkan kultur och fritid, socialtjänst, skola

Workshops på två teman:

- Barns och ungas delaktighet
- Samverkan mellan politikområden

16.00 Plenumsession. Mer information kommer
17.15 Konferensprogrammet avslutas
18.30 Mingel och middag. Huskvarna Folkets Park. Mingel från kl. 18.30, middag kl. 19.00.

5 november

9.00 Konferensen fortsätter.

Plenumsession. Huvudtalare, m.m. Mer information kommer

12.00 Lunch att ta med

12.15-16.00 Studiebesök, olika start- och sluttider för olika besöksmål

Målgrupp

Förtroendevalda och tjänstepersoner med ansvar för kultur och fritid i kommuner och regioner. Konferensen vänder sig även till myndigheter, departement och civilsamhällesorganisationer inom området.

Information om evenemanget

Priser

- 4 200 kr exkl. moms för SKR:s medlemmar
(Early Bird-pris t.o.m. 30 juni, därefter 5200 kr ex. moms)
- 5 200 kr exkl. moms för icke-medlemmar
(Early Bird-pris t.o.m. 30 juni, därefter 6200 kr ex. moms)

[Kultur- och fritidskonferensen 2026 - SKR](#)

2026-06-04

§ 78**Förstudie - En samarbetsmodell för ett mer robust
livsmedelssystem**

Diarienummer: RJL 2025/90

Vid nämndsammanträdet kommer regionutvecklare Christina Odén informera om slutrapport för förstudien en samarbetsmodell för mer robust och resilient livsmedelssystem.

Syftet med förstudien har varit att undersöka hur samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv, akademi och civilsamhälle kan bidra till ett mer robust och resilient regionalt livsmedelssystem.

Slutrapport – En samarbetsmodell för ett mer robust och resilient livsmedelssystem

Förstudien har genomförts av Regional utveckling - Region Jönköpings län (RJL) under perioden mars 2025 till mars 2026. Syftet med förstudien har varit att undersöka hur samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv, akademi och civilsamhälle kan bidra till ett mer robust och resilient regionalt livsmedelssystem.

Utgångspunkten har varit ett av RJL:s akutsjukhus - Värnamo sjukhus och ambitionen har varit att stärka offentliga måltiders förmåga att upprätthålla livsmedelsförsörjning vid kris och störningar genom lokala relationer och samarbeten.

Förstudien har drivits i samverkan med: Länsstyrelsen i Jönköpings län, Värnamo kommun, Coompanion Jönköpings län, Jönköping University, Hushållningssällskapet i Jönköping, Stiftelsen Beras International, LRF, Regionens interna verksamheter för måltid, beredskap, säkerhet och naturbruk (Stora Segerstad naturbrukscentrum).

Genomförande och aktiviteter

Förstudien har fokuserat på att etablera samarbeten, samla kunskap och skapa dialog mellan aktörer som normalt inte arbetar tillsammans kring utmaningar. Arbetet har varit fördelat på tre arbetsgrupper som har jobbat med olika delar av förstudien.

Inom förstudien har följande genomförts:

- tre workshops med fokus på samverkan, behov, sårbarheter och möjliga lösningar
- två kunskapsunderlag och en sammanställning med fokus på logistikförhållanden. Den första kunskapsunderlaget var en kartläggning av livsmedelsproduktion, förädling och distribution kopplat till Värnamo sjukhus inom en radie på 5–7 mil. En digital karta med producenter, förädlare, restauranger har tagits fram och kommer att utvecklas vidare tillsammans med Länsstyrelsen. Den andra kunskapsunderlaget tog ett samlat grepp om offentliga måltiders behov, sårbarheter, möjligheter och rekommendationer kring strategiskt viktiga samarbeten.
- informationsspridning genom seminarier, nätverk och [förstudiens webbsida](#) – där alla ovanstående rapporter och presentationer finns kvar.

Arbetet har även omfattat samverkan med regionala och nationella aktörer, bland annat PLATE – nationellt centrum för hållbara måltider och ett samarbete med Jönköping University där studenter som läste kursen ”Transportation and Warehousing” analyserade logistiska sårbarheter i det regionala livsmedelssystemet. Genom förstudien har kontakter etablerats med innovationsplattformen ”Mat till alla – nära och tillsammans” och även Leaderprojekten ”Nordic Preparedness” och ”Rusta bygden”.

Resultat och slutsatser

Förstudien visar att det finns betydande sårbarheter i det regionala livsmedelsförsörjningssystemet, särskilt inom förädling, samordning och samverkan mellan aktörer, logistik och distribution.

Samtidigt har flera utvecklingsmöjligheter identifierats:

1. vikten av interna forum inom Region Jönköpings län, regionala nätverk och mötesplatser för samverkan.
2. naturbruksgymnasiernas strategiska betydelse
3. mer flexibla upphandlingslösningar, samarbeten och affärsutveckling
4. civilsamhällets roll i beredskapsarbetet

1. Vikten av tidig samverkan och interna forum

En central lärdom är vikten av att skapa forum där olika samhällsaktörer kan mötas tidigt för att bygga relationer, förståelse och gemensam kunskap. Workshops på Värnamo sjukhus samlade 22–25 organisationer från offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Utvärderingen från första workshopen visar att nya kontakter har etablerats och förståelsen för livsmedelssystemets och beredskapsfrågornas komplexitet ökar när flera delar av livsmedelssystemet är i samma rum och resonerar tillsammans.

Deltagarna lyfte särskilt värdet av att få mötas över organisationsgränser och kring en och samma utmaning.

”Givande att få diskutera frågan om livsmedelsberedskap med så många olika regionala samhällsaktörer. Det är inte varje dag sådana forum uppstår - men skulle behövas desto oftare!”

Förstudien indikerar att komplexa frågor, så som livsmedelssystemets utmaningar eller livsmedelsberedskap beredskap, behöver samla flera delar av livsmedelssystemet på lokalt förankrade mötesplatser och i neutrala samverkansforum.

En central erfarenhet är att samverkan mellan många olika aktörer kräver tid, struktur, tydliga roller och vilja att dela med sig kunskap, särskilt när aktörerna inte tidigare arbetat tillsammans.

Många externa aktörer har uttryckt behov av fortsatt arbete och konkreta nästa steg. Den aktuella förstudien kommer dock inte att resultera i något genomförandeprojekt. Däremot behöver ett internt arbete inom RJL initieras.

Medskick

Vi ser behovet av att RJL:s interna funktioner som jobbar med livsmedel och/eller beredskap inom Måltid, Miljö, Säkerhet och Beredskap, Regional utveckling, Naturbruksgymnasierna och Energikontoret - samlas i ett gemensamt forum för att utifrån egna perspektiv och kompetensområde skapa en helhetsbild över RJL:s behov/möjligheter kopplat till livsmedelsberedskap och samverkan med aktörer i närområdet. Denna fråga kan dock inte hanteras inom Regional Utveckling.

2. Naturbruksgymnasiernas strategiska roll kopplat till på kapacitetsbristen för livsmedelsförädling

Förstudien har kartlagt produktion och förädling av livsmedel runt omkring Värnamo sjukhus med omnejd (5–7 mils radie). Kartläggningen visar att livsmedelsproduktion runt omkring Värnamo sjukhus sker i ganska låg omfattning och är beroende av en rad insatsmedel som behöver importeras. Enligt Hushållningssällskapets rapport uppgår områdets försörjningsbalans till 26%, där nästan all energi kommer från animaliska produkter som kött, mjölk och ägg, medan ca 1,2 % kommer från vegetabilier som potatis och frukt som produceras lokalt. Det råder även stor kapacitetsbrist när det gäller förädling (slakterier, kvarnar saknas i hela länet), vilket försvårar möjligheterna att omvandla lokalproducerade råvaror till förädlade livsmedel och måltider.

I rapporterna som har tagits fram och under workshops har naturbruksgymnasiernas roll uppmärksammats som strategiskt viktiga kunskap- och resursnoder som behöver utvecklas när det gäller förädling och beredskap.

Medskick

Vi ser att naturbruksgymnasierna skulle kunna fungera som platser för pilotsatsningar och testbäddar för energi-, insatsmedel, livsmedelsproduktion och förädling. Detta skulle vara viktigt både ur pedagogiskt perspektiv och även utifrån att eleverna som utbildas vid naturbruksgymnasierna behöver rustas med kunskap och verktyg som gör dem till mångsiktiga och hållbara gröna näringar-entreprenörer som kan möta framtida utmaningar. Insikterna från förstudien behöver därför knytas ihop med arbetet inom uppdraget om Grönt kompetenscentrum som pågår inom Regional Utveckling.

3. Mer flexibla upphandlingslösningar, samarbeten och affärsutveckling

Förstudien identifierar flera logistiska sårbarheter i dagens livsmedelsförsörjning. Måltidssystemet vid Värnamo sjukhus har god lagringskapacitet genom pastöriserade måltider med lång hållbarhet, men samtidigt finns ett stort beroende av nationella distributionsnätverk och transporter via t.ex. E4.

Rapporterna visar att:

- störningar i vägnätet snabbt kan påverka leveransförmågan
- flera kommuner och sjukhuset är beroende av samma huvudgrossist
- möjligheten att snabbt skala upp lokal produktion vid större kriser är begränsad

Rapporterna pekar även på avsaknaden av integrerade regionala strukturer som kan samordna produktion, förädling och distribution vid krissituationer.

Oavsett graden av störningar och kriser behöver offentlig sektor fortsätta leverera måltider, därför är det viktigt att på ett tidigt stadium stärka samarbetet med närliggande kommuner, framför allt Värnamo kommun och lära känna potentiella samarbetspartners i närområdet.

Medskick

RJL behöver testa mer flexibla samarbeten (t.ex. dynamiskt inköpssystem) för att lära känna och möjliggöra för fler livsmedelsproducenter och förädlare i närområdet att bli leverantörer till Värnamo sjukhus. Att utbyta kunskap och erfarenheter med lokala producenter och förädlare och vara tydliga med behoven som just Värnamo sjukhus har, är viktigt. Vi ser att Regional utveckling kan bidra till detta arbete, men frågan ligger egentligen utanför Regional Utvecklings uppdrag.

Att stärka primärproduktionen som finns runt omkring Värnamo sjukhus och förfoga över verktyg för att uppmuntra till diversifiering och mångfald kan också bidra till ett mindre sårbart system. Detta utgör ett område som Regional Utveckling kan jobba fortsatta jobba med inom ramen för det regionala livsmedelsstrategin, men verktygen som man har i dagsläget (t.ex. affärscheckar) behöver diversifieras och anpassas till företagens långsiktiga behov.

4. Civilsamhällets roll i beredskapsarbetet

Förstudien visar att civilsamhället kan spela en viktig roll i framtidens livsmedelsberedskap. Under workshops identifierades flera möjliga funktioner:

- resursmobilisering
- informationsspridning
- stöd till trygghetspunkter
- utbildning och kultur som bidrar till långsiktig beredskap och attitydförändringar

Exempel på viktiga resurser som lyftes fram är jaktlag, fiskare, privata odlare, bygdegårdar, kyrkor och föreningsliv. Mötesplatser behöver vara flexibla och lokalt förankrade, allt ifrån gårdar, kyrkor och naturbruksgymnasier till idrottsanläggningar och strukturerade samverkansplattformar, där civilsamhället är integrerat.

Medskick

Vi ser att civilsamhällets potential idag är underutnyttjad och att tydligare strukturer för samverkan behöver utvecklas. Erfarenheterna och kontakterna med civilsamhället som har etablerats genom denna förstudie behöver integreras med det pågående arbetet med att stärka samverkan mellan civilsamhället och offentlig sektor, som Regional utveckling driver tillsammans med andra aktörer.

Måluppfyllelse

Förstudiens planerade aktiviteter har genomförts enligt tidplan. Samtliga indikatorer har uppnåtts:

- två kunskapsunderlag och en sammanställning av logistikförutsättningar har tagits fram
- tre workshops har genomförts (två fysiska och en digital)
- grunden för samverkansmodell är framtagen

Förstudien har nått den tilltänkta målgruppen genom bred representation från offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle.

Ekonomiskt utfall

Förstudien har haft en totalbudget på 430 000 kr och har finansierats av Region Jönköpings län. Förstudiens kostnader blev cirka 110 000 kronor lägre än budgeterat. Avvikelsen beror främst på att flera samarbetsparter inom offentlig sektor har medverkat i förstudien som en del i sitt ordinarie uppdrag. Workshops kunde genomföras i RJL:s befintliga lokaler på Värnamo sjukhus, med mat från RJL:s Måltid och närservice, vilket bidrog till lägre kostnader än budgeterat.

Stort tack till alla samarbetspartners och workshopsdeltagare som bidragit till förstudien!

Christina Odén
Regional utveckling
Region Jönköpings län

christina.oden@rjl.se

2026-06-04

§ 80

Återrapport kränkingsanmälningar naturbruksgymnasierna

Vid nämndsammanträdet kommer skolchef Camilla Wetterö informera om kränkingsanmälningar för läsåret 2025/2026 för Tenhultsgymnasiet och Stora Segerstadsgymnasiet.

2026-06-04

§ 81

Intern kontroll - Månadsrapport 2026 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Diarienummer: RJL 2026/26

Vid nämndsammanträdet kommer ekonomichef Anna-Gun Grännö informera om månadsrapport per maj 2026.

2026-06-04

§ 79**Återrapport uppföljning av kultursamverkansmodellen**

Vid nämndsammanträdet kommer Magnus Jonsson redovisa återrapport för uppföljning av kultursamverkansmodellen enligt följande:

- Verksamheternas verksamhetsberättelser, årsredovisningar och/eller bokslut.
 - Kvantitativ rapportering i Kulturdatabasen.
 - Uppföljningssamtal med de regionala kulturverksamheterna.
-

ÅTERRAPPORTERING - KULTURSAMVERKANSMODELLEN 2025

TILL NÄMNDEN FÖR ARBETSMARKNAD, NÄRINGSLIV
OCH ATTRAKTIVITET

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Kvantitativ uppföljning	2
Verksamheternas arbete mot den regionala kulturplanens prioriteringar	4
Kvalitativ uppföljning av uppdrag	5
Utmaningar, behov och analys	10

Inledning

I samband med att nya uppdrag inom kultursamverkansmodellen beslutades för planperioden 2026-2029 antogs även en ny uppföljningsstruktur. Den nya uppföljningsstrukturen innebär att ansvariga tjänstepersoner för kultursamverkansmodellen på Kulturutveckling genomför uppföljningssamtal med varje verksamhet, vilket sedan ska återrapporteras till ansvarig nämnd. Verksamheterna rapporterar även in kvantitativ uppföljning i Kulturdatabasen, vilket också är ett underlag för uppföljning. Denna återrapportering är således den första och kommer att justeras och utvecklas efter behov.

Underlag för innehållet i denna rapport är:

- Verksamheternas verksamhetsberättelser, årsredovisningar och/eller bokslut
- Kvantitativ rapportering i Kulturdatabasen
- Uppföljningssamtal med de regionala kulturverksamheterna

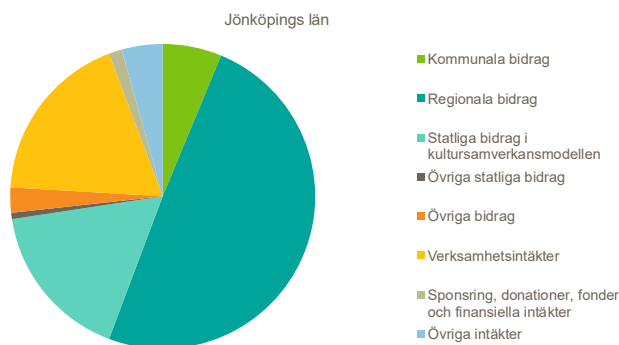
Kvantitativ uppföljning

Myndigheten för kulturanalys har i uppdrag att löpande utvärdera kultursamverkansmodellen och analysera dess långsiktiga effekter. En del av detta är att genomföra en årlig kvantitativ utvärdering, där varje verksamhet inom kultursamverkansmodellen rapporterar årets siffror. Sektionen för kulturutveckling är ansvariga för rapporteringen gällande regionala kulturverksamheter i Jönköpings län. Utifrån rapporteringen i Kulturdatabasen gör Kulturrådet en samlad rapport, med jämförelsesiffror per region och för hela Sverige, som tilldelas nämnden när den är utgiven. Här nedan följer dock delar av rapporteringen gjord i Jönköpings län. Siffrorna är preliminära och har inte analyserats av Kulturrådet, utan avser att ge en fingervisning på helheten och ge en bild av förändring över tid.

Intäkter och kostnader

De regionala bidragen inom kultursamverkansmodellen i Jönköpings län är, och har alltid varit, den absolut största delen. Den uppgår till 49 % av de totala intäkterna. De kommunala bidragen uppgår till 6 % och dom statliga 17 %. Detta innebär att de regionala kulturverksamheterna i Jönköpings län till 72% är finansierade med offentliga medel. För

Intäkter 2025

Jönköpings län

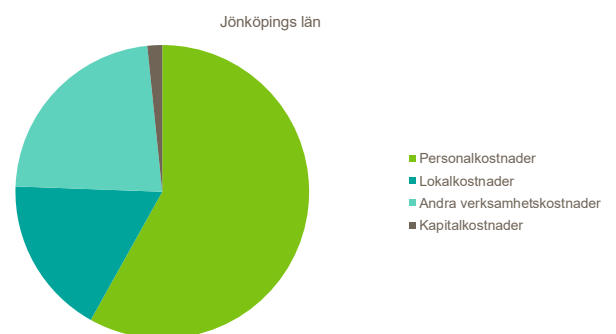
2026-04-08

eftersom de regionala bidraget ökat stadigt samt att neddragningar gjorts inom kultursamverkansmodellen de sista två åren.

Personalkostnader (58%) utgör den klart största delen av kostnaderna inom kultursamverkansmodellen i Jönköpings län, följt av verksamhetskostnader (23%) och lokalkostnader (17%). Den höga andelen personalkostnader kan tyda på att verksamheterna byggs på kompetens, produktion och genomförande snarare än höga lokalkostnader och andra verksamhetskostnader.

Kapitalkostnader (2%) utgör här en mycket liten andel, men dessa är ofta

Kostnader 2025

Jönköpings län

2026-04-08

svåra att analysera eftersom de påverkas av hur investeringar, avskrivningar och ägandeformer redovisas. Samt var i organisationen kapitalkostnaderna ligger och hur de kan användas. Därför behöver den låga andelen kapitalkostnader tolkas med viss försiktighet.

Personal

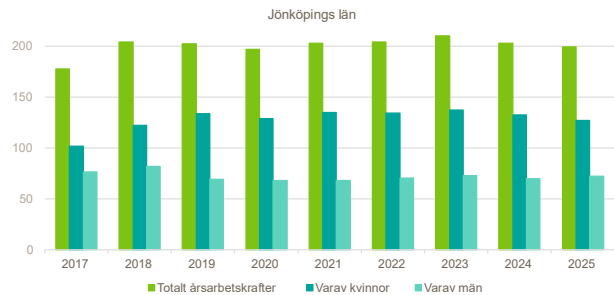
Diagrammet nedan visar en stabilitet avseende årsarbetskrafter över tid.

Detta kan tolkas som att kultursamverkansmodellen i länet präglas av relativt hållbara strukturer, men så är säkerligen inte fallet. Kulturområdet har under lång tid varit ekonomiskt ansträngt, och verksamheterna är ofta vana att hantera begränsade resurser genom omprioriteringar, tillfälliga lösningar och hög flexibilitet i organisationen.

Tidserien fångar inte ekonomi, arbetsbelastning eller kortsiktiga lösningar utan visar främst att verksamheten har kunnat upprätthållas över tid trots utmanande förutsättningar.

Påpekas bör att det syns en tydlig könsfördelning i diagrammet där kvinnor konsekvent utgör majoriteten av årsarbetskräfterna.

Personal - tidsserie

WANDIGHETEN FÖR
KULTUR
ANALYS

Jönköpings län

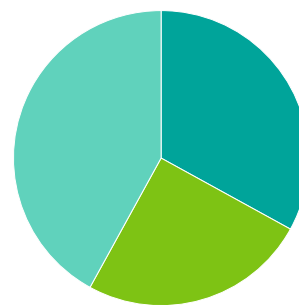
2026-04-08

Fördelning av arbetstid i förhållande till målgrupp

Fördelningen mellan barn och unga, civilsamhället och det professionella kulturlivet visar hur de främjande verksamheterna (Sektionen för kulturutveckling, Riksteatern Jönköpings län) inom kultursamverkansmodellen riktar sina insatser. Den största andelen insatser görs för, med eller i samverkan med det professionella kulturlivet (42%), följt av barn och unga (33%), medan civilsamhället utgör en något mindre del av den samlade fördelningen (25%).

Procentuell fördelning av arbetstid 2025 – främjande verksamheter

Procentuell fördelning av arbetstid

■ Barn/unga (%) ■ Civila samhället (%) ■ Professionella kulturlivet (%)

WANDIGHETEN FÖR
KULTUR
ANALYS

Jönköpings län

2026-04-08

Fördelningen kräver också en förståelse för hur insatserna ofta fungerar. Insatser för barn och unga genomförs exempelvis ofta i samverkan med både professionella kulturaktörer och civilsamhället. Diagrammet ska därför inte tolkas som helt separata målgrupper eller verksamhetsfält, utan snarare som en bild av att de främjande insatserna inkluderar en stor del av de uppsatta regionala kulturpolitiska målen.

Verksamheternas arbete mot den regionala kulturplanens prioriteringar

De regionala kulturverksamheterna har i uppdrag att verka utifrån målen och prioriteringarna i den regionala kulturplanen för Jönköpings län 2023–2025. Följande avsnitt är en sammanfattande analys av hur verksamheterna arbetat mot dessa mål och prioritering, utifrån genomförda uppföljningsdialoger samt verksamhetsberättelser för 2025.

Sammantaget visar uppföljningarna att de regionala kulturverksamheterna tydligt bidrar till att uppfylla kulturplanens mål och prioriteringar. Verksamheterna arbetar inom olika delar av kulturlivet och fyller olika funktioner, men bidrar tillsammans till en bred och sammanhängande kulturell infrastruktur i länet. Arbetet sker genom publik verksamhet, pedagogik, kulturarvsarbete, turnéer, utvecklingsprojekt, nätverk, samverkan och stöd till kulturlivet.

Kulturplanens prioriteringar	Hur verksamheterna arbetar	Samlad bedömning
Tillgänglighet	Turnéverksamhet i stora delar av länet, pedagogisk verksamhet, digitalisering, kulturarvsportaler, arrangörsutveckling och publika program	Uppfylls väl
Barn och unga	Kulturrätten, skolprogram, pedagogiska satsningar, kultur i skolan, residens, skapande verksamhet och riktade utvecklingsinsatser	Uppfylls väl
Samverkan och dialog	Nätverk, konstområdesdialoger, samarbete med kommuner, civilsamhälle, fria kulturlivet och internationella aktörer	Uppfylls väl
Kulturlivets infrastruktur	Utveckling av arrangörsled, kulturhus, samlingar, residens och regionala stödstrukturer	Uppfylls delvis
Hållbarhet och hälsa	Arbete med social hållbarhet, kultur och hälsa, inkludering och verksamhet för äldre och nya målgrupper	Uppfylls delvis

* ”Uppfylls väl” innebär att alla verksamheter bedriver insatser på området, medan ”Uppfylls delvis” innebär att det finns mer att göra. Tabellen beskriver inte resultat av insatserna, utan ger en indikation på inriktningen av de insatser som görs.

Särskilt tydlig är måluppfyllelsen inom områdena tillgänglighet, barn och unga samt samverkan och dialog. Samtliga verksamheter beskriver ett aktivt arbete med att nå fler målgrupper, utveckla samarbeten och skapa mötesplatser för kultur i hela länet. Flera verksamheter lyfter också hur relationen till kommuner, civilsamhälle och fria kulturlivet stärkts under året.

Kvalitativ uppföljning av uppdrag

Följande är en kvalitativ uppföljning baserad på verksamheternas verksamhetsberättelser eller liknande, samt de uppföljningssamtal som genomförts. Tjänstepersonerna har här gjort ett urval av insatser för att beskriva hur verksamheterna har uppnått sina uppdrag. Verksamheternas verksamhetsberättelser bör läsas om man vill veta mer ingående vad verksamheten gjort under 2025.

Analys av de gemensamma uppdragen

Här nedan följer en beskrivning av hur de regionala verksamheterna sammantaget bidragit till de gemensamma uppdragen. Beroende på verksamheternas grunduppdrag skiljer det sig åt hur och i vilken grad man arbetat med uppdragen nedan. Ingen verksamhet är namngiven nedan, utan redovisningen nedan ger en samlad bild av samtliga regionala kulturverksamheters insatser.

Föra samråd med det fria professionella kulturlivet, civilsamhället och ideella kulturlivet

Detta är det gemensamma uppdrag som tydligast uppfylls av samtliga verksamheter. Dialog, nätverk och samverkan genomsyrar verksamheternas arbete och beskrivs ofta som en grundförutsättning för att genomföra uppdragen. Samverkan sker med kommuner, föreningsliv, fria kulturskapare, studieförbund, utbildningsaktörer och nationella nätverk. Flera verksamheter har också utvecklat nya former för dialog och mötesplatser, exempelvis arrangörsträffar, konstområdesdialoger, residens, nätverk och olika forum för kunskapsfördjupning. Samtidigt framkommer att samverkan i många fall bygger på personliga relationer och lokalt engagemang, vilket gör systemen sårbara över tid.

Arbeta för kulturellt utbyte genom interkommunala, interregionala, internationella och interkulturella samarbeten

Även detta uppdrag uppfylls i hög grad. Verksamheterna deltar i omfattande samarbeten både regionalt, nationellt och internationellt. Det handlar bland annat om residens, nätverk, turnéverksamhet, forskningsprojekt och internationella konst- och kulturutbyten. Flera verksamheter beskriver att de internationella kontakterna blivit allt viktigare för utveckling och kunskapsutbyte. Samtidigt framkommer att internationellt arbete och interregional samverkan ofta är beroende av extern finansiering och projektmedel, vilket både tar mycket tid och gör att kontinuiteten kan vara svår att säkra. Dock har varje internationell insats en stor betydelse för utvecklingen av kultur i länet och för länets verksamma kulturaktörer.

Delta i kunskapsutvecklande arbete med kultur och hälsa

Detta uppdrag är mindre tydligt utvecklat och genomförs i olika grad av verksamheterna. Flera verksamheter arbetar dock indirekt med kultur och hälsa genom sociala mötesplatser, delaktighet, pedagogik, kultur för äldre och arbete med inkludering och social hållbarhet.

Stärka Jönköpings läns anseende som kulturlän

Samtliga verksamheter bidrar till detta uppdrag genom publik verksamhet, nationell och internationell synlighet, utvecklingsprojekt och samverkan. Det sker genom föreställningar, utställningar, residens, medverkan på nationella konferenser och internationella samarbeten.

Flera verksamheter fungerar också som viktiga bärare av länets identitet inom sina områden, exempelvis kulturarv, scenkonst, design och samtidskonst. Samtidigt framkommer att det finns behov av fortsatt långsiktighet och stabila förutsättningar för att kunna bibehålla och utveckla denna position över tid.

Analys av de verksamhetsspecifika uppdragen

Här nedan följer en beskrivning av hur de regionala verksamheterna uppfyllt sina verksamhetsspecifika uppdragen. Det bör påpekas att detta är en kortfattad beskrivning av hur varje verksamhet arbetat mot uppdragen och att en del finns mer att läsa i verksamhetsberättelserna.

Arkiv Jönköpings län

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Främja samsyn och samordning gällande hela arkivfältet i Jönköpings län
- Skapa möjligheter till samverkan och samarbete mellan länets arkivaktörer
- Samla arkivfältet i länet gentemot allmänheten och presentera arkivens roller och resurser på en gemensam digital plattform

Arkiv Jönköpings län arbetar aktivt med att stärka samsyn, samordning och samverkan inom arkivfältet i länet. Under året har fokus legat på att utveckla arbetssätt, effektivisera hantering och stärka samarbetet med kommuner och andra arkivaktörer. Arbetet med digitalisering och utvecklingen av en gemensam kulturarvsportal är centralt, även om verksamheten beskriver att arbetet ännu inte är färdigutvecklat. Verksamheten visar också en tydlig ambition att samla och tillgängliggöra arkivfältet för allmänheten genom rådgivning, kunskapsspridning och digitala lösningar. Samtidigt framkommer det att man möter stora utmaningar när det kommer till det stora inflödet av material samt frågor om lagstiftning, digitalisering och framtida bevarande.

Jönköpings läns museum

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Utveckla läns museets publika verksamhet med angelägna och engagerande program och utställningar med fokus på inkludering och publikdragande innehåll
- Utveckla arbetet med forskning och kunskapsuppbyggnad samt förmedling av resultaten
- Utveckla tillgängliggörandet av läns museets arkiv och samlingar inklusive kulturmiljöer och kulturarv i länet och dess långsiktiga bevarande
- Stärka samspelet inom kulturmiljöarbetet

Jönköpings läns museum arbetar aktivt med att utveckla sin publika verksamhet genom program, utställningar och pedagogiska satsningar med fokus på delaktighet, bildning och demokrati. Verksamheten beskriver en tydlig förflyttning mot att vara en öppen mötesplats för samtal om samhällsfrågor, samtidigt som publiken ökat. Arbetet med forskning, kunskapsuppbyggnad och kulturmiljö utvecklas genom exempelvis arkeologiska projekt, forskningssamarbeten och digitalisering. Museet arbetar också aktivt med att tillgängliggöra samlingar och kulturarv, bland annat genom den digitala kulturarvsportalen. Samtidigt

framkommer att magasinsfrågan är en avgörande utmaning för det långsiktiga bevarandet av samlingarna och därmed för kärnuppdraget.

Riksteatern Jönköpings län

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Öka tillgängligheten till scenkonstupplevelser i hela länet
- Stärka arrangörsledet genom stödjande insatser, kompetens- och publikutveckling
- Främja barns och ungas möte med scenkonsten
- Arbeta för konstnärlig utveckling och fördjupning inom scenkonsten

Riksteatern Jönköpings län arbetar med att stärka tillgången till scenkonst i hela länet genom arrangörsutveckling, samverkan och stöd till lokala riksteaterföreningar och arrangörer. Särskilt fokus har legat på att utveckla relationerna till bygdegårdar i länet, lokala scenkonstaktörer och arbetet med Kulturrätten. Verksamheten beskriver också ett aktivt arbete med publikutveckling och med att stärka relationen mellan arrangörsledet och professionella aktörer. Samtidigt framkommer att förändringar inom Riksteatern nationellt (främst ekonomiska) påverkar möjligheten att skapa en större bredd av kulturuttryck och arbeta med internationella gästspel. Verksamheten lyfter även behovet av ekonomiska stödformer som stärker de lokala riksteaterföreningarnas möjlighet att arbeta långsiktigt och nå nya målgrupper.

ShareMusic & Performing Arts

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Främja den professionella dansen samt bredda den professionella scenen och professionella utbildningar till att även inkludera dansare med funktionsnedsättning
- Verka för att i samverkan med akademien bidra till utveckling av innovativa digitala verktyg och nya sätt att samskapa digitalt
- Utveckla brobyggande samarbetsformer för att främja gränsöverskridande konstnärligt arbete
- Utveckla samverkan mellan olika sektorer i offentlig förvaltning, utbildningssektorn samt förenings- och näringsliv

ShareMusic & Performing Arts arbetar aktivt med konstnärlig utveckling och inkludering för konstnärer med funktionsnedsättning, samt tvärsektoriell samverkan både regionalt och internationellt. Verksamheten beskriver ett omfattande arbete med utvecklingsprojekt inom digitalisering, social hållbarhet och inkluderande scenkonst, samt ett aktivt deltagande i nationella och internationella nätverk. Fokus ligger på att utveckla nya arbetssätt, kunskapsbanker och testmiljöer för att sprida kunskap och metodik. Samtidigt framkommer att verksamheten är starkt beroende av projektfinansiering och att långsiktigheten i utvecklingsarbetet därför är svår att säkerställa. Flera insatser beskrivs som viktiga och framgångsrika, men också som resurskrävande och beroende av extern finansiering för att kunna fortsätta.

Smålands musik och teater

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Producera scenkonst som är tillgänglig för invånarna i Jönköpings län och som spelas i Kulturhuset Spira, åker på turné och spelas för barn och unga i skolan
- Främja barn och ungas möte med scenkonsten
- Bedriva utvecklingsarbete och fördjupning inom verksamhetens alla avdelningar

Smålands musik och teater beskriver ett starkt publikår och ett aktivt arbete med att nå hela länet genom både verksamheten på Spira och turnéverksamhet. Verksamheten arbetar med att anpassa produktioner för fler spelplatser och beskriver den konstnärliga utvecklingen som en integrerad del av hela organisationens arbete. Uppdraget kring barn och unga beskrivs som väl fungerande, med starka relationer till skolorna och hög efterfrågan. Samtidigt framkommer att verksamheten står inför betydande ekonomiska utmaningar, framför allt kopplat till ny teknik, scenmaskineri och personalkostnader, vilket på sikt riskerar att påverka verksamhetens omfattning och möjligheten att behålla nuvarande nivå.

Vandalorum

Verksamhetsspecifikt uppdrag

- Främja intresset för och tillgången till bildkonst, form och design
- Vara länets konst- och designpedagogiska centrum
- Stärka länet som bildkonst-, form- och designregion, även internationellt
- Stärka möjligheterna för konstnärligt skapande inom bildkonst, form och design
- Främja tvärsektorielt arbete mellan universitet, industri och professionella konstnärer/formgivare

Vandalorum beskriver ett stabilt år med flera stora utställningar, satsningen på trädgården och fortsatt utveckling inom pedagogik, konstnärligt skapande och samverkan med näringsliv och utbildning. Verksamheten har permanentat flera satsningar, bland annat designresidens och pedagogiska projekt och arbetar aktivt med målgrupperna barn, unga och äldre. Fokus här ligger i hög grad på upplevelsebaserat lärande och deltagande. Samtidigt framkommer att verksamheten har växande behov av lokaler för pedagogik och publik verksamhet samt att ökade fasta kostnader påverkar verksamheten. Verksamheten beskriver också att utveckling är beroende av extern finansiering. I och med neddragningar i exempelvis det statliga anslaget till regional kulturverksamhet, minskar möjligheten till utveckling.

Sektionen för kulturutveckling

Verksamhetsspecifikt uppdrag - Kulturutveckling

- Verka utifrån kulturplanen och ska-satserna under respektive konstområde
- Ansvara för kultursamverkansmodellen, dess framställan och rapportering, samt följa upp kulturplanen
- Driva och stödja projekt om yttrandefrihet, mångfald och demokratiska rättigheter
- Främja professionell verksamhet inom scenkonst, film, litteratur, bild och form, hemslöjd och samtida cirkus
- Ansvara för konstnärlig gestaltning i Region Jönköpings läns lokaler
- Handlägga kulturbidrag och stipendier samt utveckla stöd- och bidragssystem

Verksamhetsspecifikt uppdrag – Biblioteksutveckling

- Möjliggöra utveckling av folkbibliotekens verksamhet utifrån användarnas behov
- Stödja folkbiblioteken i arbetet med digital delaktighet och kompetens
- Främja läsning, berättelser och bildning

Sektionen för kulturutveckling arbetar strategiskt och främjande inom samtliga konstområden och ansvarar för samordning, utveckling och uppföljning av kultursamverkansmodellen. Verksamheten beskriver ett omfattande arbete med nätverk, dialoger, residens, stöd och utvecklingsinsatser inom exempelvis litteratur, film, dans, hemslöjd, scenkonst och biblioteksutveckling. Arbetet präglas av samverkan med kommuner, kulturliv, civilsamhälle och nationella aktörer. Särskilt tydligt är arbetet med barn och unga, demokrati, yttrandefrihet och kulturell infrastruktur. Inom biblioteksutveckling lyfts bland annat läsfrämjande insatser. Det framkommer att verksamheten ofta arbetar med att identifiera behov och skapa förutsättningar snarare än att själva äga genomförandet, vilket är positivt för de kulturaktörer som verkar i länet, men som också kan vara en risk då utvecklingen i hög grad är beroende av andra aktörer.

Tema: kris och beredskap

Under uppföljningssamtalen diskuteras ett visst aktuellt tema att fördjupa sig i. I år var temat kris och beredskap. Hur arbetar verksamheterna med detta, hur pratar man om det och vilken roll vill och kan man ta?

I uppföljningssamtalen framkommer att arbetet med kris och beredskap befinner sig i olika utvecklingsfaser i verksamheterna och ofta är under uppbyggnad. Flera verksamheter beskriver att frågan har aktualiserats och diskuteras internt, men att konkreta strukturer eller etablerade arbetssätt ännu inte är fullt utvecklade. Inom kulturarvsområdet finns ett mer påbörjat arbete, där fokus ligger på att ta fram och testa kris- och beredskapsplaner för både fysiska och digitala samlingar, samt att diskutera prioriteringar kring vad som ska bevaras och hur. Andra verksamheter lyfter sin roll i ett bredare samhällsperspektiv, exempelvis genom arbete med källkritik, historiebruk och kulturens betydelse i demokrati och kris. Inom scenkonsten och andra delar av kulturlivet saknas i flera fall konkreta insatser, men det finns en vilja att utforska vilken roll verksamheten kan ha i en krissituation, exempelvis hur verksamheten kan fortsätta eller anpassas vid förändrade förutsättningar. Vissa verksamheter har påbörjat samarbete med andra regionala funktioner, såsom beredskapsenheten, medan andra ser behov av ökad samordning och dialog med externa aktörer. Sammantaget beskrivs arbetet som något som är i ett tidigt skede, där medvetenheten finns, men där behovet av tydligare riktning, ansvar och gemensamma strukturer återkommer

Utmaningar, behov och analys

Samtliga regionala kulturverksamheter uppfyller i huvudsak sina uppdrag, men årets uppföljningssamtal visar tydliga gemensamma behov och utmaningar som påverkar möjligheten till långsiktig utveckling. Verksamheterna beskriver hur ökade kostnader och begränsade ekonomiska uppräknningar kräver ett stort mått av prioritering, anpassning och kreativitet i det dagliga arbetet. Trots detta fortsätter verksamheterna att leverera med hög kvalitet och stor ambition. Kulturområdet präglas av ett starkt engagemang och en vilja att hitta lösningar, vilket gör att utvecklingsarbete ofta fortsätter även när resurserna är begränsade. Samtidigt finns en risk att den ökade arbetsbelastningen och de minskade marginalerna inte blir synliga i den ekonomiska redovisningen, eftersom verksamheterna fortsätter att leverera trots allt mer ansträngda förutsättningar.

Flera verksamheter lyfter utmaningar kopplade till infrastruktur och kapacitet. Det handlar bland annat om lokaler för pedagogik och publik verksamhet, magasinsutrymmen för samlingar, arkivens hantering av växande inflöden samt möjligheten att sprida kultur i hela länet. För flera verksamheter påverkar detta direkt möjligheten att arbeta med både tillgänglighet och långsiktigt bevarande. Inom vissa områden finns också ett tydligt beroende av externa faktorer, såsom arrangörsledets förutsättningar, projektfinansiering eller andra aktörers beslut. Det påverkar möjligheten att planera långsiktigt och att styra över exempelvis utbud, geografisk spridning och utvecklingsinsatser.

Flera verksamheter beskriver också behovet av större långsiktighet, både ekonomiskt och organisatoriskt. Kortsiktiga projektmedel gör det svårt att bygga hållbara strukturer, behålla kompetens och arbeta strategiskt över tid. Kompetensförsörjning är ytterligare ett område som återkommer i flera samtal, där specialistkompetens är svår att rekrytera och behålla.

Sammantaget visar uppföljningarna att verksamheterna fungerar väl och arbetar med stor ambition, men att många av utmaningarna är gemensamma och handlar om förutsättningar snarare än genomförande. Om förutsättningarna utvecklas negativt kommer det att påverka möjligheten att behålla samma nivå av kvalitet, tillgänglighet och utveckling.

För ett bra liv i en attraktiv region.

2026-06-04

§ 82

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) Sportfiskarna

Diarienummer: RJL 2026/2063

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Sportfiskarna en förlängning av befintligt IOP till en total kostnad av 900 000 kr, beloppet fördelas på tre år (2027-2029).
2. Fastställa att finansiering sker ur regional utvecklings ordinarie verksamhetsbudget.

Sammanfattning

Sportfiskarna driver den digitala plattformen *Hitta Fiske*, som samlar och tillgängliggör information om fiskevatten i länet. Plattformen bidrar till att stärka besöksnäringen, underlätta för invånare och besökare att hitta fiskeplatser samt skapa förutsättningar för ett mer hållbart nyttjande av länets vattenresurser.

Ett fortsatt idéburet offentligt partnerskap säkerställer att tjänsten kan hållas aktuell och tillgänglig. Med en finansiering på 300 000 kronor per år kan kärnverksamheten upprätthållas, inklusive löpande uppdateringar, underhåll och viss utveckling, dock med begränsat utrymme för expansion.

Partnerskapet bidrar till regional utveckling genom att stärka attraktiviteten, främja naturbaserade upplevelser och skapa bättre förutsättningar för företag inom besöksnäringen.

Förslag till beslut

Per Eriksson (C) och Kerstin Hammar (M) yrkar bifall till föreliggande förslag om att bevilja Sportfiskarna en förlängning av befintligt IOP.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-04-22
- Underlag från Sportfiskarna: IOP – Hitta fiske 2026

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Sportfiskarna

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. beviljar Sportfiskarna en förlängning av befintligt IOP till en total kostnad av 900 000 kr, beloppet fördelas på tre år (2027-2029)
2. fastställer att finansiering sker ur regional utvecklings ordinarie verksamhetsbudget.

Sammanfattning

Sportfiskarna driver den digitala plattformen *Hitta Fiske*, som samlar och tillgängliggör information om fiskevatten i länet. Plattformen bidrar till att stärka besöksnäringen, underlätta för invånare och besökare att hitta fiskeplatser samt skapa förutsättningar för ett mer hållbart nyttjande av länets vattenresurser.

Ett fortsatt idéburet offentligt partnerskap säkerställer att tjänsten kan hållas aktuell och tillgänglig. Med en finansiering på 300 000 kronor per år kan kärnverksamheten upprätthållas, inklusive löpande uppdateringar, underhåll och viss utveckling, dock med begränsat utrymme för expansion.

Partnerskapet bidrar till regional utveckling genom att stärka attraktiviteten, främja naturbaserade upplevelser och skapa bättre förutsättningar för företag inom besöksnäringen.

Ärendebeskrivning

Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansform mellan offentlig sektor och idéburen organisation, som syftar till att skapa långsiktiga och gemensamt definierade samhällsnyttor.

Sportfiskarna har under tidigare period haft ett IOP med Region Jönköpings län, vilket har möjliggjort drift, utveckling och marknadsföring av plattformen *Hitta Fiske*. Finansieringen har fungerat väl och bidragit till att hålla tjänsten aktuell och relevant.

Inför kommande period har olika finansieringsnivåer analyserats. En nivå på 300 000 kronor per år innebär att:

- befintlig funktionalitet och kvalitet kan bibehållas
- löpande uppdateringar och underhåll kan genomföras
- marknadsföring kan ske i begränsad omfattning
- viss utveckling av tjänsten kan ske, men utan större expansion

Plattformen har betydelse för:

- besöksnäringens utveckling och attraktionskraft
- tillgängliggörande av natur- och friluftsliv
- spridning av besökare, vilket minskar belastning på enskilda platser
- samverkan mellan offentliga aktörer, föreningsliv och näringsliv

IOP:et ligger i linje med den regionala utvecklingsstrategin med hållbara livsmiljöer, landsbygdsutveckling och stärkt samverkan med civilsamhället.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-04-22
- Underlag från Sportfiskarna: IOP – Hitta fiske 2026

Beslutet skickas till

Sportfiskarna i Jönköpings län

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Therese Råberg
Sektionschef

Sportfiskarna

UNDERLAG FÖR IOP – HITTA FISKE

2026

The screenshot displays the Sportfiskarna website interface. At the top left is the logo 'HITTA FISKE' with a fish icon. To the right are navigation links: 'PLANERA DITT FISKE', 'UPPTÄCK MER', 'SVENSKA', and 'SÖK'. Below these is a search bar with the text 'Sök...'. The main content is a map of Jönköping län, Sweden, showing various fishing spots marked with yellow circles containing numbers (e.g., 4, 5, 7, 8, 12) and green icons representing different types of fishing equipment or regulations. The map includes labels for various municipalities like Borås, Jönköping, and Eksjö. At the bottom, there is a dark blue navigation bar with six white buttons: 'BOENDE', 'BUTIK & FISKEGUIDE', 'BÅTRAMP', 'BÅTUTHYRNING', 'FISKEVÅRDSOMRÅDE', and 'LANDFISKE'.

BAKGRUND

Hitta Fiske har under tidigare period haft ett IOP motsvarande 446 000 kr. Finansieringen har fungerat väl och har nyttjats fullt ut i verksamheten. Medlen har möjliggjort löpande drift, utveckling och marknadsföring av webbtjänsten, vilket bidragit till att upprätthålla kvalitet samt aktualitet.

Inför kommande period presenteras nedan fyra alternativa nivåer för fortsatt finansiering, med tillhörande ambitionsnivå på innehållsutveckling.

VÄSENTLIGT LÄGRE FINANSIERING

En kraftigt minskad finansiering, motsvarande ca 200 000 kr/år, innebär att verksamheten bedrivs på en miniminivå, med fokus på att säkerställa att tjänsten fortsatt finns tillgänglig.

INNEHÅLL:

- Grundläggande drift för att hålla webbplatsen aktiv
- Uppdatering av innehåll för att säkerställa aktualitet
- Upprätthållande av befintliga licenser hos naturkartan
- Kraftigt reducerad marknadsföring
- Begränsad eller ingen vidareutveckling

NÅGOT LÄGRE FINANSIERING

En reducerad budget, motsvarande ca 300 000 kr/år, innebär att fokus ligger på att bibehålla kärnverksamheten, men med begränsat utrymme för nyutveckling.

INNEHÅLL:

- Fortsatt arbete med befintlig marknadsföring, men i mindre omfattning
- Löpande uppdatering och underhåll av information
- Begränsad utveckling av nya funktioner
- Fokus på att bevara nuvarande kvalitet snarare än expansion

OFÖRÄNDRAD FINANSIERING

En fortsatt finansiering på nuvarande nivå innebär att verksamheten drivs vidare i likvärdig omfattning som tidigare. Motsvarar 446 000 kr/år.

INNEHÅLL:

- Löpande drift och underhåll av plattformen
- Anpassningar av webbplatsen utifrån nytt innehåll och behov
- Vidareutveckling av funktionalitet
- Fortsatt arbete med innehållsuppdatering
- Regelbundna möten och samverkan
- Marknadsföring, genom bland annat Google-annonsering.
- Riktade möten/föreläsningar för att exponera tjänsten mot en bredare målgrupp.
- Samarbeten med andra aktörer, så som skogens kraft, för att stärka och sprida tjänsten.

HÖGRE FINANSIERING

En utökad finansiering, motsvarande ca 600 000 kr/år, möjliggör en mer offensiv utveckling av Hitta Fiske. Fokus ligger på att stärka plattformens attraktivitet, funktionalitet och räckvidd.

INNEHÅLL:

- Utveckling av nya samarbeten och partnerskap, så som skogens kraft, för att stärka och sprida tjänsten.
- Vidareutveckling av avancerade funktioner och inställningar, t.ex:
 - Mer detaljerade djupkartor
 - Mer detaljerade bilder och beskrivningar
- Ökad satsning på rörligt material (film/video)
- Förstärkt marknadsföring, inklusive sociala medier
- Ökad synlighet och användartillväxt
- Fler möten/sammankomster med specifika teman för att nå en bredare målgrupp

2026-06-04

§ 83

Fortsatt finansiering av Smålandsleden 2027-2029

Diarienummer: RJL 2026/1908

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja 715 000 kronor per år under perioden 2027–2029 för fortsatt finansiering av Smålandsleden.
2. Fastställa att finansiering sker med regionala utvecklingsmedel (RU-medel).

Sammanfattning

Smålandsleden är en cirka 900 kilometer lång vandringsled genom Småland. I länet ingår bland annat John Bauer leden, Höglandsleden och Järnbärrarleden. Verksamheten har hittills delvis finansierats med externa medel som upphör till 2027.

För att säkerställa fortsatt utveckling och långsiktig förvaltning föreslås regional finansiering om 715 000 kronor per år under perioden 2027–2029. Finansiering ska täcka tjänst för ledsamordning samt utvecklingsmedel för vidare arbete med Smålandsleden.

Förslag till beslut

Kerstin Hammar (M) och Per Eriksson (C) yrkar bifall till föreliggande förslag om fortsatt finansiering av Smålandsleden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-05-05

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Fortsatt finansiering av Smålandsleden 2027-2029

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. beviljar 715 000 kronor per år under perioden 2027–2029 för fortsatt finansiering av Smålandsleden.
2. fastställer att finansiering sker med regionala utvecklingsmedel (RU-medel).

Sammanfattning

Smålandsleden är en cirka 900 kilometer lång vandringsled genom Småland. I länet ingår bland annat John Bauer-leden, Höglandsleden och Järnbärrleden. Verksamheten har hittills delvis finansierats med externa medel som upphör till 2027.

För att säkerställa fortsatt utveckling och långsiktig förvaltning föreslås regional finansiering om 715 000 kronor per år under perioden 2027–2029. Finansiering ska täcka tjänst för ledsamordning samt utvecklingsmedel för vidare arbete med Smålandsleden.

Ärendebeskrivning

Smålandsleden är en ca 900 kilometer lång vandringsled som sträcker sig genom hela Småland och binder samman natur- och kulturmiljöer av regional betydelse. I länet ingår bland annat John Bauer-leden, Höglandsleden och Järnbärrleden, vilka utgör väl etablerade och frekvent använda sträckor.

Arbetet med Smålandsleden initierades 2012 och permanentades 2015. Syftet är att kvalitetssäkra leden, utveckla den som besöksmål samt bidra till regional utveckling genom stärkt besöksnäring, landsbygdsföretagande och ökad tillgänglighet till natur- och kulturmiljöer. Leden bidrar även till folkhälsa genom att skapa förutsättningar för fysisk aktivitet och friluftsliv, samt till att synliggöra länets kulturarv genom exempelvis fornlämningar och berättelser kopplade till leden.

Verksamheten har under lång tid utvecklats genom samverkan mellan region, kommuner och andra aktörer, och har till stor del finansierats genom externa projektmedel från bland annat statliga myndigheter. Dessa medel upphör under

2026, vilket innebär ett behov av att säkerställa en mer långsiktig och stabil finansiering.

Sedan 2023 finns en ledsamordnare inom Kommunal utveckling med ansvar för samordning, utveckling och kommunikation av Smålandsleden. Utöver detta behövs medel för att kvalitetssäkra leden samt bygga ut service, såsom toaletter, vindskydd, rundslingor etc. Kommunerna bidrar genom arbetstid för drift och skötsel av leden, såsom underhåll, märkning och tillgänglighet i fält, medan regionen finansierar samordning och övergripande utvecklingsinsatser.

Under perioden 2027–2029 är inriktningen att vidareutveckla ett långsiktigt och hållbart arbetssätt för leden. Detta omfattar bland annat stärkt samverkan mellan Smålandslänen, fortsatt kvalitetssäkring av leden samt utveckling av struktur och arbetssätt som möjliggör en stabil förvaltning över tid.

Smålandsleden bidrar till RUS 2026–2035, särskilt inom områdena attraktivitet samt hälsa och välmående.

Leden stärker länets attraktivitet genom utveckling av natur- och kulturmiljöer samt bidrar till besöksnäring och landsbygdsföretagande. Den främjar även folkhälsa genom att skapa goda möjligheter till friluftsliv och fysisk aktivitet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-05-05

Beslutet skickas till

Regional utveckling
Kommunal utveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Therese Råberg
Sektionschef

2026-06-04

§ 84

Remiss - Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029

Diarienummer: RJL 2026/1956

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna föreliggande yttrande som svar till Region Kalmar.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över remissen Växande Värde - Kalmar läns livsmedelsstrategi 2027–2036 med tillhörande handlingsplan.

Region Jönköpings län berörs av remissen i egenskap av grannliggande län med en egen regional livsmedelsstrategi, men även som partner i långsiktiga samarbetet Partnerskap för innovation där Region Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotland har valt att förena sina krafter för att möta framtidens utmaningar och möjligheter kopplat till livsmedel.

Region Jönköpings län är positiva till Kalmar läns livsmedelsstrategi och den tilltänkta riktningen för genomförandet fram till 2036. Förändringslogiken är väl beskriven och identifierade framgångsfaktorer hänger ihop med delmål som ska bidra till det övergripande målet – att fler väljer mat från Kalmar län. Samtidigt vill Region Jönköpings län framföra ett antal synpunkter.

Förslag till beslut

Kerstin Hammar (M) och Per Eriksson yrkar bifall till föreliggande yttrande som svar till Region Kalmar.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-05-26
- Förslag till yttrande
- Remiss-Regional livsmedelsstrategi Kalmar län
- Handlingsplan Växande Värde 2027-2029 Region Kalmar län

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Remissvar- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- godkänner föreliggande yttrande som svar till Region Kalmar.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över remissen Växande Värde - Kalmar läns livsmedelsstrategi 2027–2036 med tillhörande handlingsplan.

Region Jönköpings län berörs av remissen i egenskap av grannliggande län med en egen regional livsmedelsstrategi, men även som partner i långsiktiga samarbetet Partnerskap för innovation där Region Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotland har valt att förena sina krafter för att möta framtidens utmaningar och möjligheter kopplat till livsmedel.

Region Jönköpings län är positiva till Kalmar läns livsmedelsstrategi och den tilltänkta riktningen för genomförandet fram till 2036. Förändringslogiken är väl beskriven och identifierade framgångsfaktorer hänger ihop med delmål som ska bidra till det övergripande målet – att fler väljer mat från Kalmar län. Samtidigt vill Region Jönköpings län framföra ett antal synpunkter.

Ärendebeskrivning

Region Kalmar län har tillsammans med Länsstyrelsen Kalmar län, LRF Sydost och Hushållningssällskapet Kalmar, Kronoberg Blekinge utarbetat en uppdaterad regional livsmedelsstrategi för perioden 2027-2036 och en tillhörande handlingsplan för den inledande tre-årsperioden 2027-2029.

Kalmar läns livsmedelsstrategi har fokus på de regionala förutsättningarna och anger den gemensamma färdriktningen för hur Kalmar län ska ta tillvara branschens utvecklings- och tillväxtpotential. Fem kritiska framgångsfaktorer med underliggande behov har identifierats – Tillsammans, Nyttänkande, Robusthet, Produktivitet och Efterfrågan. Även strategiskt viktiga kraftsamlingsområden har pekats ut: Kompetens, Robusthet, Förnyelse. Visionen är ”Kalmar län är en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem”.

Tidigare livsmedelsstrategi 2016–2025 tog ett helhetsgrepp om kedjan från jord till bord. Kommande strategi bygger vidare på tidigare strategi och omfattar hela livsmedelssystemet – från produktion till konsumtion – med fokus på näringen. Strategin lyfter livsmedelsproduktionens betydelse för hållbar regional utveckling och ett livskraftigt Kalmar län, samtidigt som konsumenternas krav på kvalitet, smak, pris, djurhållning och ursprung ska uppfyllas.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2026-05-26
- Förslag till yttrande
- Remiss-Regional livsmedelsstrategi Kalmar län
- Handlingsplan Växande Värde 2027-2029 Region Kalmar län

Beslutet skickas till

Region Kalmar län

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Therese Råberg
Sektionschef innovation och
attraktivitet

Region Kalmar län

Remiss- Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över Regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027–2036 med tillhörande handlingsplan.

Kalmar läns livsmedelsstrategi har fokus på de regionala förutsättningarna och anger den gemensamma färdriktningen för hur Kalmar län ska ta tillvara branschens utvecklings- och tillväxtpotential. Fem kritiska framgångsfaktorer har identifierats och strategiskt viktiga kraftsamlingsområden har pekats ut. Visionen är ”Kalmar län är en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem”.

Region Jönköpings län berörs av remissen i egenskap av grannliggande län med en egen regional livsmedelsstrategi, men även som partner i långsiktiga samarbetet Partnerskap för innovation där Region Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotland har valt att förena sina krafter för att möta framtidens utmaningar och möjligheter kopplat till livsmedel.

Region Jönköpings län är positiva till Kalmar läns livsmedelsstrategi och den tilltänkta riktningen för genomförandet fram till 2036. Förändringslogiken är väl beskriven och identifierade framgångsfaktorer hänger ihop med delmål som ska bidra till det övergripande målet – att fler väljer mat från Kalmar län.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län delar bilden av att livsmedelssektorn har en strategiskt viktig roll för såväl regional utveckling som för den nationella försörjningsförmågan och ser stora möjligheter i ett fortsatt fördjupat mellanregionalt samarbete. Det finns många gemensamma utmaningar men också möjligheter där samordnade insatser kan skapa större regional nytta.

Region Jönköpings län ser därför positivt på att Kalmar läns livsmedelsstrategi betonar långsiktig samverkan och ser gärna att det mellanregionala perspektivet utvecklas ytterligare i det fortsatta samarbetet kopplat till Partnerskap för innovation där Region Kalmar, Region Kronoberg, Region Gotland och Region Jönköpings län har gått samman för att satsa på gemensamma områden med stort innovationspotential.

Region Jönköpings län anser att den regionala livsmedelsstrategin för Kalmar län med fördel kan kopplas ännu tydligare till den gemensamma utvecklingsagendan för livsmedel inom Småland, Öland och Gotland.

Ett långsiktigt samarbete över länsgränser skapar bättre förutsättningar att bl.a. samla kunskap, kompetens och resurser, nå olika delar av livsmedelssystemet, utveckla innovationsmiljöer och internationalisering, attrahera extern finansiering och stärka matidentitet och måltidsturism.

Insatser inom regler och villkor

I Kalmar läns livsmedelsstrategi konstateras inledningsvis att ”inom området regler och villkor ligger ansvaret på nationell nivå men att Kalmar län kan bidra med det regionala perspektivet samt regionalt öka förståelsen för och innebörden av olika regler och hur de tolkas”.

Regler och villkor är ett av tre strategiska områden som har funnits i den nationella livsmedelsstrategin sen den antogs av riksdagen 2017. Trots många insatser och förbättringar konstaterar Tillväxtverket i [sin rapport](#) att största hindret för små och medelstora livsmedelsföretags tillväxt är lagar och myndighetsregler; livsmedelsföretagen upplever också större tillväxthinder än övriga företag. Att åstadkomma förenklingar för livsmedelsföretagen är avgörande för att nå flera mål i livsmedelsstrategin.

Region Jönköpings län vill därför belysa vikten av specifika insatser på regional nivå som möjliggör dialog, kunskapshöjning och erfarenhetsutbyte mellan olika myndigheter, kommuner och branschorganisationer gällande framför allt bemötande, service och likvärdig behandling. Sådana insatser, t.ex. regionala dialogträffar under den regionala livsmedelsstrategins värdskap - skulle behöva inkluderas i den regionala livsmedelsstrategin och handlingsplanerna.

Koppling mellan kritiska framgångsfaktorer och vision

Visionen för Kalmar läns regionala livsmedelsstrategi är att länet ska vara en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem. Vidare beskrivs livsmedelssystemet som ”ett välmående livsmedelssystem som inkluderar välmående företag, invånare och miljö samt hållbar djurhållning – ett ekosystem där det finns balans mellan människor, natur och samhälle och gör Kalmar län till en välmående plats”.

Kopplingen till välmående invånare och välmående platser saknas dock i behoven som listas under de fem kritiska framgångsfaktorerna och de strategiskt viktiga kraftsamlingarna, vilket gör det svårt att förstå hur arbetet med livsmedelsstrategin ska bidra och leda till välmående invånare och välmående platser

Kerstin Hammar (M)
Ordförande Nämnd för arbetsmarknad,
näringsliv och attraktivitet

Foto: IUC Kalmar län/Livsmedelsutveckling Sydost.

Växande Värde

Regional livsmedelsstrategi | Kalmar län 2027-2036

Förord

Kalmar län har en lång och stolt tradition av livsmedelsproduktion. Med en stark primärproduktion, flera större företag inom livsmedelsförädling och med en av landets största besöksnäringar är Kalmar län ett av Sveriges mest framstående livsmedelslän. Här skapas mat med hög kvalitet, förankrad i platsens naturgivna förutsättningar, kunskap och entreprenörskap. Livsmedelsnäringen är en bärande del av länets ekonomi och levande landsbygd, sysselsättning och identitet – och en viktig pusselbit i Sveriges samlade livsmedelsförsörjning.

Livsmedelsstrategin Växande värde 2016 - 2025 tog ett helhetsgrepp om kedjan från jord till bord. Aktuell strategi har samma inriktning, och omfattar hela livsmedelssystemet, med fokus på näringen. Den omfattar såväl produktion av råvaror som förädling, offentlig och privat konsumtion samt de värden som skapas längs vägen. Maten måste i alla lägen leva upp till konsumentens krav på kvalitet, smak, pris, djurhållning, upplevelse, ursprung med mera. Strategin tydliggör livsmedelsproduktionens betydelse för hållbar regional utveckling och för ett livskraftigt Kalmar län – i dag och i framtiden.

I en tid präglad av globala utmaningar, klimatförändringar och ökad geopolitisk osäkerhet har livsmedelssystemets robusthet och beredskap blivit allt viktigare. Kalmar läns förutsättningar att producera mat är en strategisk resurs, inte bara för länet utan för hela landet. En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelssektor stärker vår motståndskraft, bidrar till ökad självförsörjningsgrad och skapar trygghet för invånare och samhälle.

Samtidigt är mat mer än näring och försörjning. Maten bär kultur, traditioner och berättelser om landskapet och människorna som lever här. Det kulinariska arvet, tillsammans med nya idéer och innovationer, gör maten till en viktig kulturbärare och en stark attraktionskraft för besöksnäring och inflyttning. Genom att värna och utveckla detta arv kan Kalmar län fortsätta att vara en plats där hållbar tillväxt går hand i hand med livskvalitet.

Livsmedelsstrategin för Kalmar län är ett gemensamt vägledande dokument. Den pekar ut riktningen framåt och skapar förutsättningar för samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor och akademi. Tillsammans tar vi ansvar för att utveckla ett hållbart, konkurrenskraftigt och robust livsmedelssystem som bidrar till ett Växande Värde.

Karin Helmersson, ordförande
regionala utvecklingsnämnden

Allan Widman, Landshövding
Kalmar län

Roger Gustafsson, ordförande

Stefan Johansson, ordförande

Vision

Kalmar län är en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem

Övergripande mål

Fler väljer mat från Kalmar län

Tillsammans skapar vi en attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar näring.

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	4
Varför regional livsmedelsstrategi?	5
Om näringen i Kalmar län	7
Nulägesanalys.....	8
Förändringslogik Växande Värde 2.0	9
Vision mål och kritiska framgångsfaktorer	10
Vision.....	10
Övergripande mål.....	10
Kritiska framgångsfaktorer.....	11
1. Tillsammans.....	12
2. Nyttänkande.....	16
3. Robusthet.....	19
4. Produktivitet.....	23
5. Efterfrågan.....	27
Begreppslista	31

Sammanfattning

Växande Värde - Kalmar läns livsmedelsstrategi anger en gemensam färdriktning för hur vi i Kalmar län ska ta tillvara sektorns utvecklings- och tillväxtpotential. Den kommer utgöra underlag för prioriteringar av offentliga projektmedel och kommer fungera som länk mellan den regionala och den nationella nivån. Genomförandet av länets livsmedelsstrategi kräver bred förankring hos ansvariga aktörer, stödaktörer och i näringen samt att resurser avsätts.

Visionen att Kalmar län är en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem är tänkt att inspirera till samverkan för att utveckla näringen på ett hållbart sätt. Att vara en förebild ställer krav men ska också motivera och inspirera andra. Eftersom Kalmar läns livsmedelsnäring är betydelsefull för den nationella försörjningsförmågan är det viktigt att vi tar ansvar och visar vägen.

Vi ska arbeta mot det övergripande målet – fler väljer mat från Kalmar län genom att främja nytänkande och innovation, stärka livsmedelssystemets robusthet och resiliens, öka produktiviteten och resurseffektiviteten samt att arbeta för att stimulera efterfrågan på regionalt producerade livsmedel. Tillsammans skapar vi en attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar näring.

För att nå det övergripande målet är fem kritiska framgångsfaktorer identifierade – tillsammans, nytänkande, robusthet, produktivitet och efterfrågan. Inom varje kritisk framgångsfaktor finns tydliga behov definierade som arbetet ska utgå ifrån.

Livsmedelsstrategi för Kalmar län 2027-2036 kompletteras med treåriga handlingsplaner med utpekade kraftsamlingsområden. Kraftsamlingar är ett arbetssätt för att fokusera insatser, resurser och samverkan på områden där behovet av gemensamt agerande är särskilt stort. Kraftsamlingarna ska vara inkluderande och skapa utrymme för fler aktörer att bidra, delta och utveckla nya lösningar.

De utvalda kraftsamlingarna bedöms vara särskilt strategiskt viktiga i nuläget. Det innebär inte att andra frågor inom strategin prioriteras bort, utan att vi fokuserar på gemensamma mål, aktiviteter och lärande. Inom respektive kraftsamling finns ett antal föreslagna insatser samt en ansvarig aktör för samordning och uppföljning.

Denna regionala strategi utgår ifrån den uppdaterade nationella livsmedelsstrategin som sträcker sig till 2030. Den nationella strategin har ambitionen: ökad produktion genom stärkt lönsamhet och konkurrenskraft och innehåller tre fokusområden: Ökad robusthet i livsmedelskedjan, Exportfrämjande och Svensk kvalitet & gastronomi. Den nationella strategin innehåller också förslag på åtgärder för att minska företagets regelbörda och administrativa kostnader.

Uppdateringen av den regionala livsmedelsstrategin, Växande Värde, har gjorts av arbetsgruppen i samverkan med styrgruppen och referensgruppen för den regionala livsmedelsstrategin på uppdrag av huvudmännen. Informationsinsamlingen startade i mars 2025 och omfattar underlag och inspel från hela livsmedelssystemet genom möten, intervjuer och workshops.

Mer information finns på www.rfkl.se/livsmedel.

Varför regional livsmedelsstrategi?

Livsmedelssektorn består av en rad individer, företag, organisationer och myndigheter som samverkar på olika nivåer och i olika geografier. På regional nivå kan vi bli starkare om vi agerar tillsammans. Livsmedelsstrategin anger en gemensam färdriktning för hur vi i Kalmar län ska ta tillvara branschens utvecklings- och tillväxtpotential. Strategin kan också fungera som en regional länk mellan enskilda aktörer, för samverkan med aktörer utanför länet samt till den nationella nivån. Kalmar läns livsmedelsstrategi har fokus på våra regionala förutsättningar, men utgår även från den nationella livsmedelsstrategin.

För att få kraft i genomförandet är det viktigt med samlade och koordinerade insatser hos olika aktörer. Detta gäller inte minst för att samordna användande av offentliga medel. För att tillsammans kraftsamla i linje med livsmedelsstrategin behöver hela länet använda tillgängliga resurser på ett effektivt sätt och bättre nyttja möjliga finansieringskällor. Strategin med dess övergripande mål och dess identifierade kritiska framgångsfaktorer har ett tioårigt perspektiv och kompletteras med treåriga handlingsplaner med gemensamma kraftsamlingar.

Livsmedelsstrategin gäller Kalmar län, eftersom det är i denna geografi som till exempel region och länsstyrelse har sina uppdrag. Det innebär dock inte att arbetet ska begränsas till Kalmar län. Vi ska samarbeta i de regioner och geografier som är relevanta.

... och hur förhåller sig Växande värde till den nationella livsmedelsstrategin?

Kalmar läns livsmedelsstrategi och handlingsplan har fokus på våra regionala förutsättningar och det vi har möjlighet att påverka och åstadkomma tillsammans i länet. Samtidigt hålls en tydlig koppling till den nationella strategin som möjliggör insatser och framtida finansiering utifrån de nationella fokusområdena.

Den nationella livsmedelsstrategin antogs av riksdagen 2017 i syfte att skapa en långsiktig, helhetlig strategi för Sveriges livsmedelskedja med sikte på år 2030. Den har som övergripande mål att öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Genom att främja tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i hela landet ska en konkurrenskraftig livsmedelskedja skapas. De nationella miljömålen ska uppnås samtidigt som produktionen ökar. Syftet är också att minska sårbarheten och öka robustheten i livsmedelsförsörjningen samt att öka självförsörjningsgraden av livsmedel i Sverige. Den nationella strategin har tre strategiska områden: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovationer.

2025 lanserade regeringen en reviderad nationell livsmedelsstrategi 2.0 som tar utgångspunkt i den ursprungliga strategin med anpassning till rådande utmaningar som störningar i globala leveranskedjor, klimatförändringar, konkurrens och beredskap. Nationell livsmedelsstrategi 2.0 innehåller konkreta mål och tre nya fokusområden:

- Ökad robusthet i livsmedelskedjan
- Exportfrämjande
- Svensk kvalitet och gastronomi

Det regionala livsmedelsstrategiarbetet ska bidra till målen för den nationella strategin. Detta kan ske på olika sätt. Inom området regler och villkor ligger ansvaret på nationell nivå men Kalmar län kan bidra med det regionala perspektivet samt regionalt öka förståelsen för och innebörden av olika regler och hur de tolkas.

Röster från Rådslag Växande Värde 2025

Varför är det viktigt att ha en regional strategi? Den frågan ställdes på det årliga rådslaget för livsmedelsstrategin våren 2025. Här samlades deltagare från hela livsmedelssystemet, från hela länet, för att diskutera och bidra till strategiarbetet. Svaren bekräftar att strategin är både viktigt och efterfrågad. Den fyller ett syfte och ger oss en gemensam riktning. Några av de svar som förenade var:

”Strategin behövs för att vi ska veta vart vi ska. Viktigt med en gemensam riktning. Bra med mål, men även en vision att arbeta mot.”

”Bra med en regional strategi som knyter ihop den nationella strategin med strategier på den lokala nivån.”

”En regional strategi kan hjälpa till att koordinera olika samarbetsnätverk – att samordna olika initiativ och kanske skapa en kraftsamling kring viktiga frågor som till exempel beredskap och kompetensförsörjning.”

”Själva processen att forma en strategi kan skapa delaktighet och vara en del i implementeringen där medverkande förstår och känner ett ansvar för att arbeta efter den.”

Betesmark bidrar till biologisk mångfald och öppna landskap. Kalmar län har störst areal naturbetesmark i Sverige. Foto: Länsstyrelsen Kalmar län

Om näringen i Kalmar län

Livsmedelsnäringen utgör en viktig del av Kalmar läns ekonomi och sysselsättning. Näringskännetecknas av en diversifierad primärproduktion, en stark förädlingsindustri och en växande besöksnäring, vilket tillsammans skapar ett konkurrenskraftigt och resiliellt livsmedelssystem.

Kalmar län är nationellt betydelsefull som nettoexportör av livsmedel, med stor primärproduktion i kombination med en stark förädlingsindustri. Här finns också goda förutsättningar för växtodling, grönsaks- och bärödling och specialiserade råvaror som baljväxter. Kombinationen av goda naturförutsättningar och ett nära samarbete mellan företag, akademi och offentliga aktörer ger unika möjligheter för innovation, produktutveckling och hållbar tillväxt i både tätort och landsbygd.

Trots styrkor som starka företag, etablerade stödstrukturer och en växande besöksnäring finns utmaningar. Långt avstånd till större marknader, lönsamhetsvariationer, begränsad jordbruksmark och kompetensförsörjning är faktorer som påverkar näringens utveckling. Samtidigt erbjuder förändrade konsumtionsmönster, nya försäljningskanaler, klimatomställning och ökat intresse för svensk och lokal mat betydande möjligheter för innovation, tillväxt och ökad robusthet i hela systemet.

Korta fakta

- I länet finns ca 4 000 livsmedelsföretag, det motsvarar 16 % av länets alla företag.
- Livsmedelssektorn i länet omsätter 35,3 miljarder kronor. (Primär- och förädlingsled: 18,7 miljarder, slutkonsumtionsled: 11,9 miljarder).
- Livsmedelssektorn i länet sysselsätter drygt 12 000 personer, vilket är 10 % av länets totala sysselsättning.
- Aktieföretag inom livsmedelsnäringen står för 89 % av omsättningen.
- Från 2018 till 2023 ökade omsättningen i aktieföretagen med 39 % och sysselsättning med 4,7 %.
- Kalmar län står för 20 % av Sveriges kycklingproduktion, 12 % av mjölk och ägg, 10 % av nötkött. Över 90% av bönor för humankonsumtion produceras här.
- 17% av länets mark är jordbruksmark (riksgenomsnitt 7%).
- Kalmar län har störst areal betesmark i Sverige. 38 % av jordbruksmarken utgörs av betesmark i länet.
- Andel ekologiskt brukad jordbruksmark: 10 % (riksgenomsnitt 18 %).
- 60 % av lantbrukarna är över 54 år, nästan 40 % är över 65 år.
- Kalmar län har en ökande besöksnäring med över 3,3 miljoner gästnätter per år. Det gör länet till femte störst på helår och fjärde störst sommartid i Sverige.

Nulägesanalys

Denna SWOT-analys över länet styrkor, svagheter, möjligheter och hot syftar till att ge en samlad nulägesbild av Kalmar läns livsmedelssystem. Analysen har tagits fram under 2025 i bred dialog med relevanta aktörer, bland annat genom rådslag, individuella intervjuer och dialoger med näringen. Arbetet har delvis utgått från Kalmar läns livsmedelsstrategi 2016–2025 och har kompletterats med statistikunderlag, kvantitativ datainsamling, relevanta strategier och styrdokument samt omvärldsbevakning. Här ges en översikt på rubriknivå, medan en fördjupad analys återfinns som bilaga.

STYRKOR

1. En stor och viktig bransch med god tillväxt
2. En nationell nettoexportör av livsmedel
3. Goda naturförutsättningar
4. Stor besöksnäring
5. Stark vilja och gott samarbete
6. En stark förädlingsindustri
7. God konkurrenskraft i branschens aktiebolag
8. Etablerade stödstrukturer för utveckling och innovation
9. Befintlig struktur för kompetensutveckling

MÖJLIGHETER

1. Utveckla kvalitetsprodukter och värden
2. Synliggör regionens livsmedelsnäring
3. Nyttänkande och trender
4. Mer svensk mat
5. Samverkan inom systemet - både inom och utanför länet
6. Växande besöksnäring och matintresse
7. Klimatet förändrar maten
8. Nya försäljningskanaler och konsumtionsmönster
9. Artificiell intelligens
10. Ökad robusthet
11. Vidareutveckla området blå mat
12. Utveckling i Smålands inland

SVAGHETER

1. Långt från stora marknader
2. Lönsamhetsutmaningar i delar av systemet
3. Låg synlighet utanför länets gränser
4. Brist på jordbruksmark för expansion
5. En ojämförbar och homogen bransch
6. Låg andel ekologisk och regenerativ produktion
7. Bristande livsmedelsberedskap
8. Utmaningar inom småskalig produktion

HOT

1. Många äldre lantbrukare
2. Utmaningar inom kompetensförsörjningen
3. Färre lantbruk
4. Bristande entreprenörskap
5. Global konkurrens och förändringar i EU:s jordbrukspolitik
6. Produktion av nötkött och lammkött möter inte ändrade konsumtionsmönster
7. Klimatpåverkan
8. Miljörisker
9. Minskad biologisk mångfald
10. Sårbarhet genom ökad digitalisering

Vision, mål och kritiska framgångsfaktorer

Vision

Kalmar län är en förebild inom livsmedel med ett robust och välmående livsmedelssystem.

Att vara en *förebild* ställer krav men ska också motivera till en hållbar utveckling som inspirerar andra. Eftersom Kalmar län har en stark livsmedelsnäring som är viktig för den nationella försörjningsförmågan är det extra viktigt att vara en förebild och agera proaktiv, nytänkande och vara adaptiv för förändringar. En förebild behöver också ha ett klokt ledarskap, samverka med andra samt skapa engagemang och stolthet för den regionala näringen.

Ett *robust livsmedelssystem* är motståndskraftigt och resilient samt vilar på gemensamma målbilder. Robusthet innebär helhetssyn och strategier som inkluderar hela värdekedjan och bidrar till hög försörjningsförmåga. Här finns balans mellan små- och storskaligt och förståelse för olika synsätt som gör oss starka tillsammans.

Ett *välmående livsmedelssystem* inkluderar välmående företag, invånare och miljö samt hållbar djurhållning – ett ekosystem där det finns balans mellan människor, natur och samhälle och gör Kalmar län till en välmående plats.

Livsmedelssystemet omfattar alla aktörer, processer och resurser som behövs för att producera och konsumera livsmedel. Det inkluderar även det som inte hamnar på tallriken som matsvinn och avfall.

”Utan ett fungerande jordbruk har vi ingen trygg livsmedelsförsörjning. Utan ett fungerande ekosystem har vi inget jordbruk. Därför måste klimat, jordbruk och miljö ses som en sammanhängande helhet. Det är först när vi tar det sambandet på allvar som vi kan bygga ett hållbart och motståndskraftigt livsmedelssystem för framtiden.”

/MISTRA FOOD FUTURES

Övergripande mål och delmål

Fler väljer mat från Kalmar län

Tillsammans skapar vi en attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar näring.

Vi har valt ordet mat istället för livsmedel som begrepp. Det inkluderar både mat och dryck, råvaror, ingredienser, måltider och upplevelser och speglar hela livsmedelssystemets bredd.

Vi ska arbeta mot det övergripande målet att fler väljer mat från Kalmar län genom fyra delmål som handlar om att främja nytänkande och innovation, stärka livsmedelssystemets robusthet och resiliens, öka produktiviteten och resurseffektiviteten i hela livsmedelssystemet samt att arbeta för att stimulera efterfrågan på regionalt producerade livsmedel.

Delmål

1. Främja nytänkande och innovation i hela livsmedelssystemet
2. Stärka livsmedelssystemets robusthet och resiliens
3. Öka produktivitet och resurseffektivitet i hela livsmedelssystemet
4. Stimulera efterfrågan på regionalt producerade livsmedel

Delmålen är kopplade till de kritiska framgångsfaktorer som identifierats och ska leda arbetet till det övergripande målet - fler väljer mat från Kalmar län.

Kritiska framgångsfaktorer

Fem kritiska framgångsfaktorer har identifierats för att nå det övergripande målet att fler väljer mat från Kalmar län. De binder samman nuläge med önskat läge och är vägledande för utvecklingsarbetet eftersom de ses som kritiska för att nå målet. Framgångsfaktorerna har arbetats fram genom bred dialog med näringsliv, företagsfrämjare, akademi och offentliga aktörer i Kalmar län, tillsammans med omvärldsbevakning och hänsyn till bidragande strategier och policys som påverkar, så som Sveriges nationella livsmedelsstrategi 2.0. De kritiska framgångsfaktorerna är:

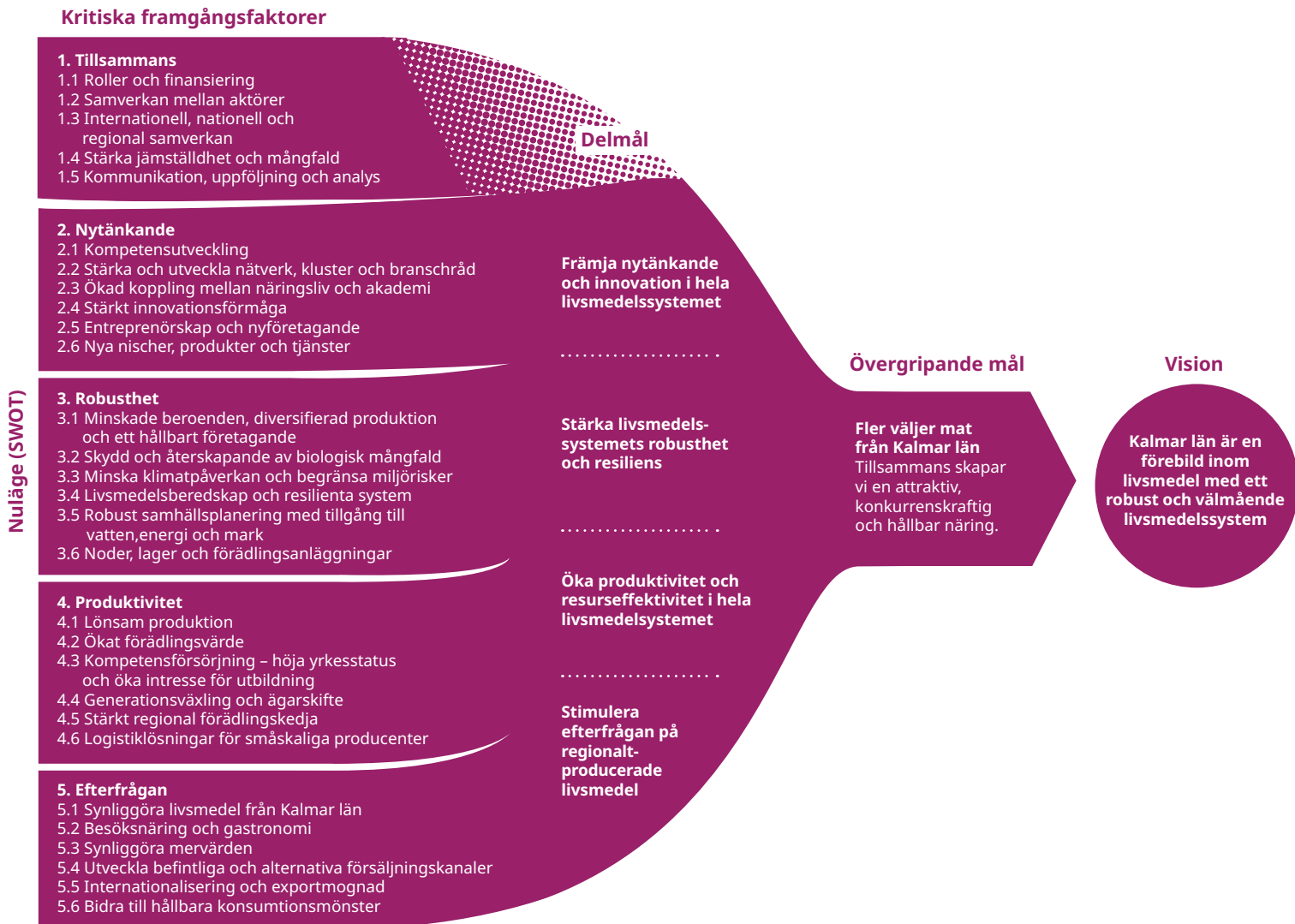
- Tillsammans
- Nytänkande
- Robusthet
- Produktivitet
- Efterfrågan

Inom respektive kritisk framgångsfaktor har ett antal behov synliggjorts där insatser behöver genomföras. Dessa är beskrivna på följande sidor.

Mat är en viktig del av upplevelsen för många besökare och en av de starkare besöksanledningarna för vårt län.
Foto: Region Kalmar län

Förändringslogik Växande Värde 2.0

1

Tillsammans

Att vi arbetar tillsammans är nödvändigt för att utveckla näringen så att fler väljer mat från Kalmar län. Livsmedelssystemet är komplext och spänner över många aktörer. Ingen aktör kan ensam driva den omställning som krävs för ökad konkurrenskraft, hållbarhet och attraktivitet. Genom samverkan, gemensamma prioriteringar och samordnade resurser skapar vi bättre förutsättningar för ett starkare genomslag.

1.1 Roller och finansiering

Den regionala livsmedelsstrategin Växande värde anger en gemensam färdriktning för hur vi i Kalmar län ska ta tillvara branschens utvecklings- och tillväxtpotential, där en bredd av aktörer bidrar till arbetet.

Huvudmännen (utgörs av Region Kalmar län, Länsstyrelsen Kalmar län, LRF Sydost, Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge) har ansvar för samordning och resurser för genomförandet. Strategin är politiskt beslutad i Region Kalmar län och förankrad hos de övriga. Utöver huvudmännen finns ytterligare en aktör tätt knutet till arbetet. Det är Livsmedelsutveckling Sydost på IUC Kalmar län.

En styrgrupp bestående av de ansvariga huvudmännen leder arbetet med hjälp av en arbetsgrupp. Till strategin finns en referensgrupp med representanter från livsmedelssystemet. Arbetet utförs i samverkan med näringsliv, stödsystem, akademi och offentliga aktörer. Finansiering av insatser sker både inom aktörernas befintliga uppdrag, samt via projektmedel.

Region Kalmar län är samordningsansvarig för strategin och sammankallar styrgrupp, referensgrupp och arbetsgrupp. Region Kalmar län ansvar även för att föra löpande dialog med länets kommuner och samtliga företagsfrämjande aktörer för att fånga upp och sprida information och kunskap om livsmedelsstrategins innehåll. Därutöver beslutar Region Kalmar län om företagsstöd och projektmedel samt lotsar till annan möjlig finansiering. Region Kalmar län samordnar också det årliga rådslaget, även om arbetet görs gemensamt i arbetsgruppen.

Länsstyrelsen Kalmar län är statens representant på regional nivå och arbetar med tillsyn, handläggande och främjande uppdrag. Myndigheten har en central roll i EU:s gemensamma jordbrukspolitik genom handläggning och utbetalning av medel i form av jordbrukarstöd samt projekt- och investeringsstöd. Stöden gäller miljöåtgärder, företags- och startstöd samt stöd som stärker lokal utveckling. Behov fångas upp via kompetensutvecklings- och samarbetsprojekt samt utlysningar. Länsstyrelsen samordnar även regional livsmedelsberedskap genom planering, uppföljning och samverkan mellan aktörer på landsbygden.

LRF Sydost är den regionala delen av Lantbrukarnas Riksförbund som representerar lantbrukarnas perspektiv och driver frågor som rör primärproduktionens lönsamhet, konkurrenskraft och hållbarhet. För att öka förståelsen och utveckla näringen kan LRF Sydost skapa dialog mellan företag, myndighet och andra aktörer. LRF Syd, som är den administrativa verksamheten, kan bidra till att initiera och medverka i projekt som stärker livsmedelssektorn inom innovation, kompetensförsörjning men också i sakfrågor som till exempel vatten.

Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge är en regionalt baserad, fristående och kunskapsinriktad organisation inom jordbruksområdet. Syftet är att vårda och utveckla landsbygden mot en ökad och rationell livsmedelsproduktion.

Organisationen bidrar till utveckling inom de gröna näringarna genom råd och utbildning, inom exempelvis växtodling, vattenvård, miljö och skog samt fältförsök, markkartering, redovisning och ekonomi. Hushållningssällskapet arbetar med stora delar försörjningskedjan i svensk livsmedelsproduktion och är huvudaktören inom och utbildning och rådgivning för främst lantbruk och vattenhantering men även konsult inom försörjningsberedskap där livsmedelsstrategin är en del av den totala inriktningen för svensk livsmedelsförsörjning.

Livsmedelsutveckling Sydost på IUC Kalmar län arbetar på uppdrag av Region Kalmar län med näringslivsutveckling inom livsmedel. Uppdraget är ett näringslivsnära arbete som genom omvärldsbevakning och bevakning av nyheter och trender ska tillföra näringen ny kunskap, främst till aktörer efter primärledet. I uppdraget ingår också att utöka möjligheterna till insatser genom att initiera och driva projekt. Inom arbetet för Smart specialisering och Partnerskap för innovation har Livsmedelsutveckling Sydost även ett samordningsuppdrag för ökad innovationsförmåga och stärkt konkurrenskraft inom livsmedel för Småland, Öland och Gotland.

1.2 Samverkan mellan aktörer

Kalmar län har en lång tradition av stark samverkan inom näringen. Det är ett viktigt redskap även framåt. Både i frågor där man är enig och där målkonflikter finns. Mellan myndigheter och företag finns behov av dialog för att öka kunskapen om och förståelsen för varandras uppdrag. Med ökad förståelse för olika perspektiv finns förutsättningar för att utveckla en ännu starkare näring.

Livsmedelssektorn har ett stort antal små företag. Därför krävs det satsningar på en högre systemnivå än det enskilda företaget i samverkan mellan näring, forskning, finansiärer och olika samhällsaktörer. Samverkan behövs i form av erfarenhetsutbyte, utbildning, forskning, innovation och praktiskt genomförande.

Samverkan är särskilt viktigt inom utvecklingsområden. Det kan vara utveckling av nya nischer, utveckling av nya och nygamla grödor och förädling av dem eller utveckling och implementering av cirkulära affärsmodeller. Möjligheterna att samverka med andra företag kan vara nyckeln till framgång för det enskilda företaget. Ett annat exempel är samverkan för att bidra till den nationella ambitionen att minska livsmedelssektorns regelbörda. Genom dialog och samverkan mellan myndighet, näringsliv och stödsystem kan åtgärder och regelhinder identifieras.

Genom att identifiera olika samverkansbehov kan insatser utformas som kan finansieras med hjälp av projektmedel.

1.3 Internationell, nationell och regional samverkan

Nationellt främjar Tillväxtverket samverkan och arbetar för att stärka de regionala aktörernas insatser. I detta samverkansforum medverkar länsstyrelser och regioner för att utbyta kunskap och utveckla gemensamma åtgärder för att stärka lokal livsmedelsproduktion och livsmedelsförsörjning.

Kalmar län är också samverkanspart i en rad tematiska nätverk nationellt, så som exempelvis den tvärvetenskapliga forskningsplattformen Mistra Food Futures, samt i det nationella SAMLA-nätverket för aktörer i stödsystemet inom livsmedel.

Regionalt finns samverkan inom Småland och öarna för koordinering av insatser och gemensam projektutveckling. Inom området Blå mat finns ett tydligt behov av samverkan i Östersjöområdet mellan Blekinge län, Kalmar län och Gotland.

Samverkan utanför länets gränser är avgörande för ökad konkurrenskraft, vilket behöver utvecklas ytterligare. Omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte på regional, nationell och internationell nivå bidrar till nya kunskaper och insikter. Genom att samverka i insatser över en större geografi tillsammans med andra län skapas ett mer resurseffektivt stödsystem.

1.4 Stärka jämställdhet och mångfald

Livsmedelsnäringen i Kalmar län präglas av ojämställdhet och begränsad mångfald, med endast 19% kvinnliga lantbrukare, trots en viss förbättring de senaste åren. Kvinnor är också överrepresenterade i deltidsarbete och har generellt lägre inkomster än män.

Branschen är etniskt mer diversifierad jämfört med andra näringar i länet, dock med skillnader mellan delsektorerna. Inom förädling och restaurang är fyra av tio utrikesfödda, medan motsvarande andel inom primärproduktion och handel endast är en av tio.

För att möta framtidens behov krävs ett mer inkluderande och jämställt livsmedelsystem som bättre tar tillvara hela länets kompetens. Forskning visar att jämställda och diversifierade verksamheter ofta är mer innovativa, resilienta och attraktiva som arbetsgivare. Livsmedelsnäringen spelar en viktig roll som etableringsarena för unga och utrikesfödda, vilket skapar särskilda möjligheter för utveckling.

För att öka jämställdhet och mångfald bör insatser inriktas på att stärka kvinnors företagande och för att nå människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Rekrytering till utbildningar och ledande funktioner behöver breddas och strukturer och arbetssätt som främjar inkludering behöver utvecklas. Genom att ta tillvara den kompetens och innovationskraft som följer med ökad mångfald ökas även kompetensförsörjningen i hela livsmedelssystemet.

1.5 Kommunikation, uppföljning och analys

Huvudmännen ansvarar för att synliggöra arbetet som sker inom livsmedelsstrategin genom kommunikation i olika kanaler. Aktiviteter som sker inom ramen för livsmedelsstrategin ska märkas på ett gemensamt sätt för att tydliggöra allt som görs inom Växande Värde.

För att få kraft i arbetet behövs en bred förankring både i näringsliv och stödsystem om livsmedelsstrategin och dess innehåll. Genom att synliggöra arbetet med strategin skapar vi möjligheter för fler att både delta, påverka och bidra. Genom att lyfta goda exempel och framgångsrika satsningar och aktörer skapar vi stolthet.

För att följa hur arbetet fortskrider genomförs en årlig uppföljning av genomförda insatser och av indikatorer. Detta presenteras på Rådslaget och på Region Kalmar läns webb för näringslivsutveckling. Vart tredje år, i samband med att en ny handlingsplan tas fram, genomförs en mer omfattande analys.

2

Nytänkande

Att tänka nytt, våga testa och skapa en kultur där nya idéer välkomnas är avgörande för att Kalmar läns livsmedelsnäring ska kunna växa, ställa om och möta framtidens krav. Förändringar och ändrade förutsättningar kräver nya lösningar i hela livsmedelssystemet. Ett nytänkande förhållningssätt driver förnyelse och är en central förutsättning för att Kalmar län ska bli en förebild inom livsmedel.

Delmål: Främja nytänkande och innovation i hela livsmedelssystemet

2.1 Kompetensutveckling

Livsmedelssektorn sysselsätter 10 procent av länets arbetskraft, vilket är en högre andel än riksgenomsnittet. Kompetensutveckling är en strategisk nyckelfråga för ökad produktivitet och konkurrenskraft, med stor betydelse för länet.

Analyser och underlag över kompetensbehov för livsmedelsföretag i Kalmar län utgör ett viktigt underlag för träffsäkra aktiviteter. Även stödsystem som företagsutvecklare, rådgivare, utbildningsanordnare behöver kontinuerlig kompetensutveckling.

Insatser bör omfatta omvärldsbevakning, tillgängliggörande av forskningsresultat, kontinuerliga utbildningar och rådgivning i framkant. Utbildning och kompetensutveckling bör erbjudas till exempel inom hållbar produktion, företagande och digitalisering. Mentorskap och regionala nätverk kan underlätta erfarenhetsutbyte och samarbete. Ekonomiska stöd, startbidrag och rådgivning kan underlätta utveckling i befintliga företag samt ägarskiften och nyetableringar. Det är också viktigt att synliggöra affärsmöjligheter och inspirerande exempel.

2.2 Stärka och utveckla nätverk, kluster och branschdagar

För att skapa långsiktighet i utvecklingsarbetet behövs strukturer och forum som samlar aktörer kring gemensamma frågor. Nätverk, kluster och branschdagar är viktiga verktyg för att åstadkomma förändring, främja kunskapsöverföring och stärka kompetensutveckling. De kan vara breda eller tematiska och är särskilt värdefulla inom nya nischer eller områden med få aktörer. Deltagande i nätverk bidrar även till ökad stolthet och känsla av sammanhang för de medverkande.

Att bygga kluster stärker tillgången på spetskompetens, främjar innovation och ökar produktivitet genom specialisering. Detta skapar långsiktig konkurrenskraft och kritisk massa som driver tillväxt, förutsatt att klustret kontinuerligt förnyas. Genom att samla företag och verksamheter kring gemensamma frågor blir regionen mer attraktiv för kompetenta medarbetare.

Rådslaget som arrangeras årligen är det övergripande forumet för det regionala livsmedelsstrategiarbetet i Kalmar län där pågående arbete och framtida planer diskuteras i nära dialog med näringen. Det ger även tillfälle för nätverkande och kunskaphöjande aktiviteter.

2.3 Ökad koppling mellan näringsliv och akademi

Näringslivets utveckling är beroende av tillgång till ny kunskap och effektiv kunskapsöverföring. För att möta behoven krävs fördjupad samverkan mellan företag och akademi, både regionalt och nationellt. Linnéuniversitetet är en viktig partner, men även samarbete med till exempel SLU, Gastronomiprogrammet i Kristianstad, Campus Grythyttan och internationella akademier bör stärkas. Dessa relationer skapar förutsättningar för forskning, innovation och kompetensutveckling som är direkt anpassade till näringens behov.

En stärkt koppling mellan näringsliv och akademi kan ta sig flera konkreta uttryck. Forskningsarbeten och praktiska pilotförsök bidrar till att omsätta teori i tillämpning och öka nyttan av forskning i företagets vardag. Studentarbeten, praktik och studentmedarbetare ger företag tillgång till aktuell kunskap och nya perspektiv, samtidigt som studenter får arbeta med verkliga utvecklingsbehov och lära känna länets näringsliv. Genom dialog kan kompetensbehov identifieras och ligga till grund för företagsanpassade utbildningar. En sådan samverkan bidrar till ett mer innovativt och kunskapsdrivet livsmedelssystem i Kalmar län.

2.4 Stärkt innovationsförmåga

Mot bakgrund av Kalmar läns betydelse för den nationella livsmedelsförsörjningen är det särskilt viktigt att ta tillvara på forskningsresultat och innovationer. Dock sker forskning och innovation i stor utsträckning utanför länet, vilket gör det viktigt att stödsystem och rådgivande organisationer fångar upp och förmedlar nya insikter och lösningar till företagen. En framgångsfaktor är att främja en kultur där nya lösningar välkomnas.

Smart specialisering är ett begrepp inom EU för att arbeta med sina befintliga styrkor och etablera långsiktiga strukturer inom områden där det finns potential för innovation och utveckling. Livsmedel är ett utpekat styrkeområde för Kalmar län med syfte att nå stärkt konkurrenskraft och ökad innovationsförmåga genom samverkan mellan näringsliv, akademi och stödsystemet.

Våren 2024 tog Kalmar län, Jönköpings län, Kronobergs län och Gotland beslut om att samverka inom arbetet med smart specialisering genom att ingå Partnerskap för Innovation inom fem gemensamma styrkeområden - livsmedel, besöksnäring, skog- och trä, industriell utveckling och digital tjänsteutveckling. En utvecklingsagenda för kunskapsområde livsmedel pekar ut färdriktningen för det gemensamma arbetet.

Regionalt finns potential att utveckla samarbetet med akademien, inkubatorer och science parks för ökad innovationsförmåga och stärkt konkurrenskraft inom livsmedel.

2.5 Entreprenörskap och nyföretagande

Livsmedelssektorn står för cirka 15 procent av länets näringsliv sett till årsverken, arbetsställen och omsättning. Näringslivet inom livsmedel består till 96 procent av små företag med färre än 50 anställda. Antalet arbetsställen minskar, främst inom primärproduktionen. Bland aktiebolagen inom livsmedelsnäringen är dock tillväxten i antalet årsverken mer positiv än i övriga branscher.

För att stimulera entreprenörskap och nyföretagande inom livsmedel behövs ett arbete för att sänka trösklar för att starta och utveckla företag, stärka individers förmåga och vilja till entreprenörskap inom livsmedel, öka nyttjandegraden av investeringsstöd, samt skapa ett stödjande ekosystem. Detta skapas genom ökad samverkan mellan utbildningsanordnare, akademi, offentliga aktörer och näringslivsfrämjande aktörer.

2.6 Nya nischer, produkter och tjänster

Livsmedelssystemet står inför stora omställningar där förändrade marknadsförutsättningar, nya konsumtionsmönster och ökade hållbarhetskrav driver behovet av innovation i hela kedjan. Kalmar län är starkt inom förädling och animalieproduktion, men behöver bredda sin portfölj av råvaror, produkter och tjänster för att vara än mer konkurrenskraftig.

Inom området behöver vi stimulera produktutveckling samt att stärka samverkan mellan företag, akademi och stödsystem. Exempelvis kan offentliga måltidsverksamheter vara en viktig motor för utveckling i ett tidigt skede. Det kan handla om att främja utveckling inom exempelvis växtbaserade livsmedel, blå mat, food tech, cirkulära flöden och försöksodling av olika grödor.

Tillgång till testmiljöer, förädlingsanläggningar samt löpande kompetensutveckling och omvärldsbevakning kan underlätta tillväxt, från start-up till industriell nivå. Tillgången till finansieringsmöjligheter är också viktig när företag ska bredda sin produktion eller utveckla nya produkter.

3

Robusthet

Robusthet och resiliens är en avgörande förutsättning för att Kalmar läns livsmedelssystem ska fungera över tid i en föränderlig omvärld – i vardag, vid kris och i krig. Klimatförändringar, ökade säkerhetshot och globala beroenden ställer krav på motståndskraft i hela värdekedjan. Genom minskade sårbarheter, stärkt beredskap och långsiktig planering skapar vi tryggare företag, stabil försörjning och förutsättningar för att fler ska kunna välja mat från Kalmar län, även när samhället provas.

Delmål: Stärka livsmedelssystemets robusthet och resiliens

• 2.5 m³/h • 0.2 • 2%

Dosage réglable : 0.2 à 2%
(1:500 à 1:50)
Débit pratique de fonctionnement : 10 l/h à 2.5 m³/h
Pression de fonctionnement : 0.3 à 6 bar

Injection: Débit d'injection du produit concentré : 0.02 à 0.05 l/h
Température maximum : 40°C

LE FABRICANT décline toute responsabilité en cas d'utilisation non conforme au manuel d'utilisation.

DOSATRON INTERNATIONAL S.A.S.
10000 - B.P. 6 - TRÉVESCO (Bordeaux) FRANCE
033 57 97 11 11 - Fax: 33 (0)3 57 97 11 19
info@dosastron.com - http://www.dosastron.com

3.1 Minskade beroenden, diversifierad produktion och ett hållbart företagande

Arbetet med livsmedelsberedskap, klimatomställning och hållbar produktion hänger nära samman och rymmer betydande synergieffekter. En mer robust och resilient livsmedelsproduktion bygger på minskade beroenden, ökad förmåga att hantera störningar och långsiktig planering i hela värdekedjan. För företagen innebär detta inte bara stärkt motståndskraft mot extern påverkan, utan även bättre förutsättningar för stabilitet, trygghet och en socialt hållbar vardag.

Kalmar län har behov av att öka takten i omställningen inom ekologiska, regenerativa och resurseffektiva produktionssystem, där länet ligger under det nationella genomsnittet och under EU:s mål för ekologisk produktion. Diversifiering av grödor och produktionsinriktningar, inklusive introduktion av nya grödor anpassade till ett förändrat klimat, är centralt för stärkt självförsörjningsgrad och resiliens. Samtidigt kan arbetet med att bevara och utveckla regionala sorter som sedan tidigare är anpassade till länets förutsättningar utvecklas ytterligare. Det krävs också utveckling av lokala värdekedjor genom fler förädlingsled, cirkulära lösningar, förbättrade lagringslösningar och starkare koppling mellan primärproduktion, förädling och marknad.

Här behövs insatser för att stärka företagens affärsmässighet, lönsamhet och hållbarhetsarbete i sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensioner. Det innebär att ta tillvara kunskap och goda exempel från både små och stora aktörer, kroka arm med nationella satsningar och skapa förutsättningar för ett företagande som är konkurrenskraftigt och långsiktigt hållbart i hela livsmedelssystemet.

3.2 Skydd och återskapande av biologisk mångfald

Biologisk mångfald i jordbrukslandskapet är en grundförutsättning för en långsiktigt hållbar och resilient livsmedelsproduktion. Ekosystemtjänster som pollinering, jordhälsa, vattenreglering och naturlig skadedjurskontroll är avgörande för stabila skördar och ett robust livsmedelssystem. När den biologiska mångfalden minskar försvagas dessa funktioner, vilket ökar sårbarheten för klimatförändringar, extrema väderhändelser och nya sjukdomar.

Kalmar län har störst areal naturbetesmarker i Sverige. Marker med höga natur- och beredskapsvärden, både i inland och kustland. Samtidigt har länet förlorat betydande betesmarksarealer de senaste åren, vilket speglar en bredare trend av igenväxning och förlust av artrika miljöer. Detta innebär både en utmaning och en möjlighet, inte minst mot bakgrund av nationella och europeiska krav på restaurering av betesmarker.

Insatser behövs för att stärka och samordna arbete för skydd och återskapande av biologisk mångfald genom livsmedelsproduktionen. Det inkluderar utveckling av ekologiska och regenerativa produktionssystem, stärkta nätverk och strategiska samarbeten samt bättre nyttjande av nationella och europeiska kunskaps- och finansieringsinitiativ.

3.3 Minska klimatpåverkan och begränsa miljörisker

De gynnsamma naturförutsättningarna i Kalmar län är satta under press inom flera områden. Klimatförändringar har lett till mer extrema väderhändelser så som torka, skyfall och ökad spridning av sjukdomar och parasiter, vilket påverkar livsmedelsproduktionen. För att säkra en långsiktigt hållbar och robust livsmedelsförsörjning krävs ökad anpassningsförmåga och minskad miljö- och klimatpåverkan i hela livsmedelssystemet.

Det finns behov av att stärka kunskap och praktiskt lärande kring metoder som minskar klimatpåverkan och miljörisker. Detta inkluderar åtgärder såsom minskad jordbearbetning, varierade växtföljder och ökad användning av organiska och biologiska insatsmedel, liksom minskad användning av kemikalier, för att stärka jordens resiliens. Även arbetet med våtmarker och vattenhushållande åtgärder behöver utvecklas.

Samtidigt behöver utsläpp av växthusgaser och övergödande ämnen minska, inte minst för att skydda känsliga marina ekosystem. Trenden de senaste åren visar en ökning av övergödning av Östersjön. En ökad produktion kan medföra ytterligare övergödningssproblem om man inte arbetar med olika insatser för att minska denna risk. Detta kan få särskilt stor effekt med tanke på att Kalmar län har rikets längsta kuststräcka, med fastlandet och Öland inräknat.

Här behövs insatser som omsätter forskning till praktisk tillämpning, främjar fossilfria och effektivare transporter samt stödjer övergången till förnybara och återvinningsbara material och förpackningar.

3.4 Livsmedelsberedskap och resilienta system

Den nationella livsmedelsstrategin tydliggör att ett övergripande mål för Sverige är att stärka robustheten i livsmedelskedjan för en fungerande livsmedelsförsörjning i vardag, kris och krig. Detta förutsätter konkurrenskraftiga och lönsamma företag samt strategisk samverkan mellan offentliga och privata aktörer. Kalmar län har en nationellt viktig roll i livsmedelsförsörjningen, men är samtidigt beroende av komplexa leverantörskedjor, insatsvaror, energi och fungerande infrastruktur. Här krävs ett brett angreppssätt för att stärka länet, både inom och mellan samtliga aktörer samt över hela vår geografi med kustland, skärgård och inland.

Ett centralt behov är att under de närmaste åren utveckla gemensamma samverksformer för livsmedelsberedskap, där olika pågående uppdrag, ansvar och initiativ kan knytas samman till en mer sammanhållen helhet. Samordning, gemensam planering och kunskapsutbyte är avgörande för att identifiera sårbarheter samt öka robustheten och anpassningsförmågan.

Insatser bör omfatta stärkt informationsspridning och riktad kommunikation, långsiktig planering för kontinuitet i produktion och distribution, samt mötesplatser mellan näringsliv, myndigheter och kritiska aktörer.

3.5 Robust samhällsplanering med tillgång till vatten, energi och mark

En fungerande livsmedelsförsörjning är beroende av grundläggande samhällstjänster såsom vatten, energi, avlopp, transportinfrastruktur och tillgång till mark. I takt med ökade klimatrelaterade risker och ett förändrat säkerhetsläge blir robust samhällsplanering allt viktigare, där livsmedelsperspektivet behöver integreras.

För livsmedelsproduktion, industri och handel är tillgång till vatten och el avgörande för att verksamheten ska fungera även vid kris, exempelvis för bevattning, djurhållning, förädling och kylkedjor. Här finns behov av ökad tydlighet kring ansvar, prioriteringar och handlingsvägar vid störningar.

Övergripande insatser bör inriktas på stärkt samverkan med gemensam kunskapsuppbyggnad samt övning och utbildning mellan offentliga aktörer och näringsliv. Det ger en bättre gemensam regional bild, vilket kan skapa förutsättningar för åtgärder på lokal nivå, som i sin tur skapar motståndskraft i livsmedelssystemet.

Ett exempel är arbetet mot en Fossilbränslefri region 2030 där det finns en etablerad samverkan sedan flera år tillbaka. Aktiviteterna i dessa treåriga handlingsplaner avgränsas till områden av strategisk betydelse och till insatser som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser.

3.6 Noder, lager och förädlingsanläggningar

För att nå det övergripande målet om att fler människor ska kunna välja mat från Kalmar län behöver tillgänglig infrastruktur analyseras. Inom regionen finns idag inga noder och få lager för livsmedel. Även om länet har en stark förädling inom animalier så saknas det förädlingsanläggningar inom andra områden såsom kvarnar, beredning, vidareförädling och förpackning för exempelvis växtbaserat och blå mat.

Regional tillgång till noder, lager och förädlingsanläggningar skulle kunna bidra till en ökad robusthet. Till exempel får lokala förädlingsföretag idag inte tag på lokal potatis året runt just på grund av bristen på lokala lager.

En kartläggning över behov, resurser och möjliga lösningar tillsammans med olika kommunala och regionala aktörer kan skapa tydlighet i frågan.

4

Produktivitet

Produktivitet handlar om att stärka livsmedelsföretagens förmåga att skapa värde, lönsamhet och konkurrenskraft. Det gör fler företag livskraftiga, skapar arbetstillfällen och stärker Kalmar läns roll i den regionala och nationella livsmedelsförsörjningen. Genom effektiv produktion, affärsmässiga företag, ökad samverkan och kompetensförsörjning blir näringen mer attraktiv för investeringar och nya aktörer.

Delmål: Öka produktivitet och resurseffektivitet i hela livsmedelssystemet

4.1 Lönsam produktion

På grund av utmaningar såsom bristande lönsamhet, behov av ökad produktion, internationell konkurrens, förändringar i EU:s jordbrukspolitik, hållbarhetskrav och digitalisering ökar kraven på affärsmannaskap och kvalitetssäkring. I vissa delar av primärproduktionen behövs, utöver kompetens att bedriva lantbruk, stärkta kunskaper inom företagande och entreprenörskap. Även i vissa efterföljande led finns detta behov.

Det behöver skapas förutsättningar för företagens effektivisering och lönsamhet för att de ska kunna utveckla verksamheten med ökade mervärden. Hur regler och villkor hanteras och tillämpas på regional nivå kan också påverka lönsamheten i företagen. Metoder som Lean, ökad kunskap om cirkularitet och restflöden kan vara viktiga verktyg, tillsammans med ökad kunskap om försäljning, ekonomi och marknadsföring. Här kan goda exempel från näringen från näringen och forskningen visa vägen.

För ökad lönsam produktion kan en kartläggning av produktionsområden med potential för tillväxt vara ett viktigt verktyg. Exempelvis har Kalmar län naturgivna förutsättningar och kunskap inom trädgårdsodling där potentialen idag inte nyttjas fullt ut.

4.2 Ökat förädlingsvärde

För att stärka konkurrenskraften och bidra till hållbar regional tillväxt krävs insatser som ökar företagets förädlingsvärde. Ett företags förädlingsvärde definieras som skillnaden mellan försäljningsvärdet och kostnaden för inköpa varor och tjänster och utgör ett mått för den ekonomiska konkurrenskraften.

Förädlingsvärdet påverkas av företagets förmåga att skapa mervärde och tjänster genom kunskap, innovation, kvalitet och effektiv resursanvändning. Nya produkter, processer och förädlingsmetoder ökar företagets differentiering och möjliggör högre marginaler.

Genom samordnade regionala insatser inom kompetens, innovation, digitalisering, finansiering och hållbarhet skapas förutsättningar för livsmedelsföretag att röra sig uppåt i värdekedjan. Detta bidrar till ökat förädlingsvärde, stärkt konkurrenskraft och långsiktig regional utveckling.

4.3 Kompetensförsörjning - höja yrkesstatus och öka intresse för utbildning

Livsmedelsnäringen är en central del av arbetsmarknaden i Kalmar län, där omkring 10 procent av de sysselsatta arbetar inom sektorn – den tredje högsta andelen i landet. Samtidigt har sysselsättningen minskat sedan 2010, vilket tydliggör behovet av att stärka näringens långsiktiga kompetensförsörjning.

Branschen präglas av låga lönenivåer, traditionella föreställningar om yrkena och en generellt lägre utbildningsnivå än arbetsmarknaden i stort, vilket försvårar rekrytering, särskilt av unga. Det råder brist på arbetskraft inom flera nyckelroller såsom lantbruksyrken, veterinär, livsmedelsteknik, slakt, mejeri och kockar.

Näringsen är till viss del beroende av utländsk arbetskraft, vilket ökar sårbarheten vid förändrade regelverk, geopolitisk osäkerhet och andra externa störningar. Samtidigt driver teknikutveckling, digitalisering och ökade krav på hållbarhet ett växande behov av kompetens inom områden som automation, AI, robotik och certifieringssystem. Utbildningsutbudet motsvarar inte alltid dessa behov, vilket innebär att många företag tvingas ta ett stort ansvar för intern kompetensutveckling.

För att stärka näringsens attraktivitet och konkurrenskraft krävs samordnade insatser som tydliggör karriärvägar, stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsliv samt synliggör livsmedelssektorn som en innovativ, hållbar och långsiktigt attraktiv bransch. Särskilt viktigt är att skapa fler ingångar för unga och underrepresenterade grupper, samt att möta framtida kompetensbehov i hela livsmedelssystemet.

4.4 Generationsväxling och ägarskifte

I likhet med utvecklingen i övriga Sverige ökar genomsnittsåldern för lantbrukare i Kalmar län. 60 procent är över 54 år och andelen jordbruksföretagare äldre än 65 år har ökat markant de senaste decennierna och uppgår nu till nästan 40 procent, vilket är i nivå med riket. Mellan 2010 och 2023 ökade andelen företagare i den yngsta åldersgruppen (under 35 år) men 2024 bröts den positiva trenden.

Det finns behov av att förstå och åtgärda hindren för ägarskifte. En stor utmaning är att mark, byggnader och maskiner binder kapital och stora värden. Det gör det svårt för nya personer att komma in i näringsen. Ekonomiska stödformer som investeringsbidrag och startstöd för unga lantbrukare kan underlätta inträdet.

Det behövs insatser för att göra lantbruket och livsmedelsbranschen mer attraktiv för unga. Det kan ske genom att synliggöra affärsmöjligheter, erbjuda mentorskap och rådgivning vid ägarskiften, samt skapa utbildnings- och innovationsprogram som kopplar ihop traditionellt lantbruk med moderna, hållbara och teknikinriktade arbetssätt.

4.5 Stärkt regional förädlingskedja

Kalmar läns styrka inom animalier är kombinationen av en stor primärproduktion och tillgången till lokal förädling och distribution. Inom andra led såsom gröna och blå proteiner behöver de regionala förädlingskedjorna stärkas. Stärkta regionala förädlingskedjor bidrar till ökad livsmedelsförsörjning, stärkt konkurrenskraft och ökad robusthet.

Brist på kvarnar, mejerier, småskaliga slakterier gör att vidareförädling sker på andra platser. Avsaknaden av anläggningar och maskiner är ett hinder för tillkomsten av nya företag och produkter. Det finns en stor möjlighet i att vidareförädla länets råvaror lokalt på "hemmaplan" och att utveckla nya produkter och tjänster med mervärden. Detta gäller i livsmedelssystemets alla delar.

Insatser behövs för att kartlägga behov och initiera ökad samverkan för att stärka de regionala förädlingskedjorna. För småskalig produktion och förädling finns behov av samverkan och effektivisering genom exempelvis delade anläggningar, logistiklösningar och marknadsföring. Genom ekonomiska incitament och investeringsstöd kan både små och stora aktörer expandera.

4.6 Logistiklösningar för småskaliga producenter

För de enskilda företagen finns olika utmaningar med att nå ut med sina produkter och dess mervärden i olika kanaler och marknader. Tillgängligheten av lokala produkter i handeln och på restaurang är fortfarande relativt låg även om den ökat de senaste åren. Detta är även en viktig fråga för att möjliggöra högre andel lokal mat i offentliga kök.

En analys över behov, resurser och möjliga lösningar behöver göras i samverkan med näringslivet, det företagsfrämjande systemet och akademien i syfte att hitta nyskapande lösningar. Insatser för att bygga relationer i livsmedelssystemet kan bidra till nya lösningar. Samverkan med kommunernas näringslivs- och landsbygdsutvecklare genom det regionala serviceprogrammet kan vara en möjlighet.

Kalmar län står för nästan hela Sveriges produktion av bönor för livsmedel. Foto: Livsmedelsutveckling Sydost, IUC Kalmar län.

GÅRDS BUTIK

5

Efterfrågan

Genom att stimulera efterfrågan skapas fler affärsmöjligheter för livsmedelsföretag i Kalmar län. Att stärka livsmedelssystemet i frågor kring exempelvis kvalitet, mervärde och marknadsbearbetning skapar möjligheter för företag att nå ut – både nationellt och internationellt. Strategiska insatser riktas till näringslivet och offentliga aktörer för att främja efterfrågan på regionala produkter.

Delmål: Stimulera efterfrågan på regional producerade livsmedel

5.1 Synliggöra livsmedel från Kalmar län

Den regionala livsmedelsnäringen i Kalmar län är omfattande men inte synlig i proportion till sin storlek och potential. Här finns behov av att lyfta våra regionala styrkor, näringslivet, råvarorna och produkterna. Att synliggöra mat från Kalmar län kan bidra till ökad efterfrågan, stolthet inom länet, ökad innovations- och attraktionskraft så att fler väljer mat från Kalmar län.

Här finns behov av insatser som riktas till näringslivet för ökad kunskap, samt möjliggörande för att visa upp eller sälja sina produkter på olika marknader eller plattformar, nationella eller internationella tävlingar, genom kommunikationsinsatser eller i exportsammanhang. Offentliga aktörer kan arbeta för ökad närhet till närproducerade livsmedel i handeln genom initiativ som Redig mat, på restaurang och inte minst genom upphandling inom offentliga kök.

5.2 Besöksnäring och gastronomi

Internationellt stärker Sverige sin position som matland och den nationella livsmedelsstrategin 2.0 prioriterar svensk kvalitet och gastronomi, där regeringen har en tydlig vision: att göra Sverige till ett gastronomiskt land i världsklass. Kalmar län är en av Sveriges största besöksregioner med starka reseanledningar, där mat och dryck är ett växande segment.

I Kalmar län finns behov av att stärka regionens profil inom måltidsturism. Här finns potential att utveckla mat- och dryckesupplevelser året runt och att synliggöra länets utbud, nationellt och internationellt. Arbetet omfattar bland annat att främja småskalig produktion och förädling av regionala råvaror, stimulera företagande med tydlig geografisk identitet, främja gastronomi och hållbara restauranger, samt stärka länets samverkan med nationella aktörer i frågan.

5.3 Synliggöra mervärden

Kalmar läns livsmedelsproduktion vilar på starka svenska mervärden såsom starkt djurskydd, låg antibiotikaanvändning, hög livsmedelssäkerhet och unika smaker. Vi har även en stor andel betydelsefulla betesmarker. Trots detta är kunskapen om både de svenska och de regionala mervärdena ofta begränsad.

Det finns därför ett behov av att tydligare synliggöra kvaliteten och nyttan med livsmedel från Kalmar län, samt att stärka konsumenternas motivation att välja produkter med mervärden och geografisk profilering. Regional konsumtion bidrar dessutom till ökad livsmedelsberedskap och robusthet.

Insatser kan omfatta kunskapshöjande arbete i skola och offentlig sektor. För företag kan kompetensutveckling kring mervärden, märkning och kommunikation vara aktuellt.

5.4 Utveckla befintliga och alternativa försäljningskanaler

Kalmar län har en stark livsmedelsproduktion men långt avstånd till kapitalstarka marknader, vilket begränsar försäljningsmöjligheterna jämfört med storstadsregioner. Samtidigt förändras livsmedelsmarknaden snabbt genom e-handel, digitala butiker och nya konsumtionsmönster.

Det finns därför behov av att utveckla både befintliga och alternativa försäljnings- och distributionskanaler för att öka tillgängligheten till mat från Kalmar län.

Insatser kan handla om att stärka innovation kring logistik, förpackning och digital handel, utveckla lösningar mellan näringsliv och offentlig sektor, främja samverkan mellan producenter samt skapa fler försäljningstillfällen genom exempelvis marknader och evenemang.

5.5 Internationalisering och exportmognad

Exportfrämjande är ett prioriterat område i den nationella livsmedelsstrategin 2.0, där regeringen betonar vikten av att lyfta svenska mervärden internationellt och stärka livsmedelskedjans attraktionskraft. Export kan öka produktionsförmågan, driva innovation och stärka både regional och nationell livsmedelsindustri.

Det finns behov av att utveckla företagens exportmognad och öka kunskapen om internationella marknadsmöjligheter. Det kan gälla både produkter och upplevelser kopplade till livsmedel.

Insatser kan omfatta kartläggning av exportpotential, samverkan med nationella aktörer och stödsystem, medverkan i satsningar som Try Swedish och internationella mässor, samt att stötta företag som är i dialog med berörda myndigheter.

5.6 Bidra till hållbara konsumtionsmönster

Globalt står livsmedel för en betydande andel av klimatpåverkan, samtidigt som matsvinnet är omfattande och folkhälsoutmaningar kopplade till kost ökar kraftigt. Dessa utmaningar visar tydligt att hållbara konsumtionsmönster inte enbart är ett individuellt ansvar, utan kräver strukturella insatser där näringsliv och offentliga aktörer spelar en central roll. För Kalmar län, som både är ett starkt livsmedels- och besöksnärläns, finns stor potential att påverka genom hur mat produceras, erbjuds och kommuniceras.

Offentliga kök har möjlighet att gå före genom upphandling, menyplanering och arbetsätt som prioriterar lokalproducerade, säsonganpassade och hållbara livsmedel samt minskat matsvinn. Samtidigt finns behov av fortsatt utbildning och stöd till både producenter och måltidspersonal. Barn och unga behöver också öka sin förståelse för hållbar mat och hur mat produceras.

För handel och restaurang krävs kunskap om hur hållbara val kan underlättas för gäster och kunder, exempelvis genom menyanalys, nudging, varuexponering och tydlig kommunikation av mervärden kring hälsa, miljö och lokal produktion.

För långsiktigt hållbara konsumtionsmönster i Kalmar län behövs kompetensutveckling för hela värdekedjan, från primärproducent och förädling till grossistledet, handel, restauranger och offentliga kök.

För att utveckla hälsosamma livsmedel och hållbara matmiljöer behövs insatser som gör det enklare för konsumenterna att välja lokal och hållbar mat. För att tillgängliggöra kunskap i frågan krävs samverkan med nationella innovations- och forskningsplattformar.

Begreppslista

Food-tech – ett område som binder samman matsektorn och den digitala utvecklingen, i syfte att lösa framtidens utmaningar kring matförsörjning, miljö och hälsa.

Förädlingsvärde – skillnaden mellan försäljningsvärdet och kostnaden för inköpta varor och tjänster.

Försörjningsgrad - är ett mått på ett lands produktion i förhållande till landets konsumtion av en viss vara och anges i procent.

Gastronomi - kulturen och konsten bakom mat och dryck.

Innovation - förnyelse av produkter, processer, tjänster och metoder som har kommersialiserats och resulterar i betydande förbättringar av kvalitet, effektivitet eller ändamålsenlighet.

Livsmedelsberedskap - att säkerställa att människor har tillgång till tillräckligt med hälsosam mat – även vid kriser som krig, pandemier, torka eller störningar i handeln.

Livsmedelsförsörjning - all den verksamhet som bedrivs för att försörja befolkningen med mat.

Livsmedelsnäring - definieras som hela kedjan av verksamheter som krävs för att producera, förädla och distribuera mat och dryck till konsumenterna. Den omfattar allt från råvaruproduktion (primärproduktion) till livsmedelsindustri och handel.

Livsmedelssystem - Livsmedelssystemet inkluderar alla processer och infrastruktur som behövs för att försörja människor med mat. Har på senare år ersatt begreppet livsmedelskedja.

Matsvinn – det som producerats i syfte att användas som livsmedel men som av olika anledningar inte äts upp av människor.

Primärproduktion – är första steget i livsmedelskedjan. Det handlar främst om jordbruk, djurhållning, trädgårdsodling, fiske och ibland jakt, där maten odlas, föds upp eller fångas innan den förädlas eller bearbetas vidare.

Produktivitet – antalet producerade enheter per enhet av insatsvaror.

Regenerativt livsmedelssystem – ett kretsloppsbaseerat system som innebär att produktionen bidrar till att stärka ekosystemet.

Regenerativt lantbruk - utgår ifrån målsättningen är att förbättra jordhälsa för att upprätthålla jordbrukets produktivitet, öka kolinlagringen och förbättra den biologiska mångfalden. Syftar också till att minska beroendet av importerade insatsvaror som mineralgödsel, foder, utsäde med mera.

Restflöden/restströmmar – biprodukter i en produktion som är en resurs som kan tas tillvara och bidra till en cirkulär ekonomi.

Resiliens - förmåga till återhämtning eller att motstå olika störningar.

Robusthet – kapacitet att stå emot störningar

Stödsystem - företagsnära stödsystem omfattar ofta en rad offentliga och halvoffentliga insatser, bidrag och rådgivningstjänster som syftar till att främja näringslivet, underlätta företagande och driva på omställning och tillväxt.

Handlingsplan Växande Värde 2027-2029 Inom ramen för Livsmedelsstrategi Kalmar län

Innehållsförteckning

Kraftsamlingar – ett gemensamt angreppsätt	3
Växande Värde – ett gemensamt genomförande	4
Kraftsamling 1: Kompetens.....	5
Kraftsamling 2: Robusthet.....	6
Kraftsamling 3: Förnyelse.....	7
Pågående insatser inom växande värde	8
Uppföljning av handlingsplanen	10

Bild framsida: Det pågår ett innovativt arbete med odling av musslor för att skapa en bättre havsmiljö i Östersjön. Utvecklingen inom blå bioekonomi bidrar till stärkt robusthet och ökad förnyelse då biomassa från havet kan bli till nya livsmedel, foder och gödning.
Foto: IUC Kalmar län/Livsmedelsutveckling Sydost

Kraftsamlingar – ett gemensamt angreppsätt

För att uppnå målet med livsmedelsstrategin kompletteras strategins tioåriga perspektiv med treåriga handlingsplaner. Handlingsplanerna har tydliga kraftsamlingar som utgår från identifierade behov inom strategins kritiska framgångsfaktorer; Tillsammans, Produktivitet, Robusthet, Nyttänkande, Efterfrågan.

Kraftsamlingar är ett arbetssätt för att fokusera insatser, resurser och samverkan på områden där behovet av gemensamt agerande är särskilt stort och där vi har möjlighet att påverka regionalt. Det är ett angreppssätt där vi bidrar med våra olika perspektiv för att lösa gemensamma utmaningar och för att nå längre än vad enskilda aktörer klarar på egen hand.

De utvalda kraftsamlingarna bedöms vara särskilt strategiskt viktiga i nuläget. Det innebär inte att andra frågor inom strategin prioriteras bort, utan att vi fokuserar på gemensamma mål, aktiviteter och lärande.

Arbetsättet möjliggör tydligare prioriteringar, ökad samordning och bättre effekt av genomförda insatser. Kraftsamlingarna ska vara inkluderande och skapa utrymme för fler aktörer att bidra, delta och utveckla nya lösningar. De fungerar som vägledning och inspiration för samarbeten och omfattar hela livsmedelssystemet i Kalmar län.

Handlingsplanen fokuserar på områden där vi särskilt behöver samverka och är därför övergripande snarare än en lista över insatser. Genom att ange inriktning istället för detaljer skapas utrymme att tillsammans konkretisera och prioritera aktiviteter utifrån aktuella behov och förutsättningar. De mer konkreta insatserna utvecklas inom kraftsamlingarna och följs upp årligen i rådslaget och kommuniceras löpande, vilket gör handlingsplanen flexibel, relevant och levande över tid.

Växande Värde – ett gemensamt genomförande

Genom det dagliga arbetet och en mängd parallella insatser bidrar många aktörer till att förverkliga den regionala livsmedelsstrategin Växande Värde. Förutom huvudmännen sker viktiga insatser inom näringslivet, det företagsfrämjande systemet, kommunerna samt inom utbildning och akademi.

Region Kalmar län har det övergripande samordningsansvaret för livsmedelsstrategin som helhet och ansvarar för framgångsfaktorn Tillsammans – som är en förutsättning och grund för det operativa genomförandet och kraftsamlingarna.

Samordningsansvaret för respektive kraftsamling fördelas mellan huvudmännen genom styrgruppen, som har mandat att prioritera insatser och fördela resurser.

Samordningsrollen innebär ett övergripande ansvar för att driva, leda och strukturera arbetet inom kraftsamlingen, följa utvecklingen inom området samt säkerställa att kunskap, erfarenheter och resultat sprids.

Det innebär inte ett operativt genomförandeansvar, utan att samla pågående och planerade insatser, skapa samordning, utveckling och synergier.

Respektive organisation sammanställer insatser inom kraftsamlingarna under perioden för att tydliggöra vad som gjorts. Uppföljning sker årligen på det gemensamma rådslaget för livsmedelsstrategin. Där fångas även inspel upp från deltagare inför kommande arbete som bearbetas av arbetsgruppen och beslutas av styrgruppen.

I handlingsplanen för 2027-2029 kraftsamlar vi inom:

- Kompetens
- Robusthet
- Förnyelse

Dessa beskrivs nedan.

Kraftsamling 1: Kompetens

Kompetensutveckling är en strategisk nyckelfråga med stor betydelse för länet. Samtidigt präglas näringen av kompetensbrist, låg attraktionskraft i vissa yrken och ett växande behov av ny kunskap. Kraftsamlingen syftar till att stärka både kompetensutveckling inom befintliga företag och bidra till den långsiktiga kompetensförsörjningen till hela livsmedelssystemet.

Kalmar län har en stark animalienäring med både omfattande primärproduktion och en stor förädlingsindustri. Naturbruks gymnasierna är viktiga för länets kompetensförsörjning.
Foto: Hushållningssällskapet, Kalmar Kronoberg Blekinge

Flera av huvudmännen och aktörerna bakom livsmedelsstrategin är kunskapsorganisationer med lång erfarenhet av rådgivning, kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Genom kraftsamlingen kan vi tydligare samla resurser och arbetsätt för att ge ett större och mer samordnat värde för livsmedelsnäringen i Kalmar län. När aktörer inom offentlig sektor, utbildningsväsendet och stödsystem arbetar mer sammanhållet kan insatser bli mer träffsäkra, tillgängliga och relevanta för företagens faktiska behov.

Genom gemensamma analyser av kompetensbehov, omvärldsbevakning och bättre tillgängliggörande av forskning kan näringslivet snabbare ta till sig ny kunskap. Utbildningsinsatser stärker företagens utvecklingsförmåga. Genom att synliggöra framgångsrika exempel kan vi bidra till att fler ser livsmedelsnäringen som en attraktiv framtidsbransch.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge och LRF Sydost.

Genomförande

Analys av kompetensbehov. För att skapa träffsäkra insatser som ger nytta för näringslivet bör behoven analyseras. Kartläggning över befintliga utbildningar samt främja utveckling där det finns potential eller saknas utbildningar.

Identifiera samverkansområden och arbetssätt. Initialt behövs en genomgång av vilka delar inom kompetensområdet som är centrala att samverka inom, identifiera relevanta aktörer och hitta former och mål för det arbetet.

Kunskap och inspiration för företagsfrämjare och utbildare. Genom att hålla oss uppdaterade på aktuella nyheter och rön skapar vi förutsättningar för kompetensinsatser och rådgivning i framkant.

Kraftsamling 2: Robusthet

En robust livsmedelssektor är en grundförutsättning för långsiktig konkurrenskraft, försörjningsförmåga och livsmedelsberedskap. Klimatförändringar, geopolitiska risker och ökade behov på miljömässig hållbarhet ställer nya krav på livsmedelssystemets motståndskraft och anpassningsförmåga. Här krävs samordnade insatser som stärker resiliensen i hela livsmedelssystemet – från biologisk mångfald till infrastruktur och beredskap.

Kraftsamlingen syftar till att samla aktörer kring gemensamma arbetssätt. Genom samverkan mellan näringsliv, myndigheter, forskning och offentliga aktörer kan kunskap omsättas i praktisk tillämpning.

Ur ett företagsperspektiv handlar robusthet både om att minska sårbarheter i produktionen, stabil energi- och vattenförsörjning, tillgång till insatsvaror samt att stärka lönsamhet och riskhantering.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Länsstyrelsen i Kalmar län.

Genomförande

Utveckla samverkan och gemensamma arbetssätt. Det initiala målet för att skapa ett robust livsmedelssystem är att formera ett arbetssätt och identifiera kompetenser. Ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan företag, myndigheter och samhällsaktörer är grundläggande insatser. Vi ska även bidra till och medverka i nationella nätverk, för att hitta lösningar på gemensamma utmaningar.

Kartläggning och analys. Skapa kunskap och överblick av regional infrastruktur och försörjningskapacitet såsom lager, förädling, logistik och kritiska resurser, för att identifiera flaskhalsar och utvecklingsbehov.

Kunskaphöjande projekt, insatser och övningar. Genomföra kunskaphöjande insatser för ökad robusthet. Förståelsen för risker, beroenden, kritiska resurser och cybersäkerhet inom livsmedelsberedskapen behöver öka. Detta kan göras genom projekt, kunskapsdagar och övningar samt utbildning och rådgivning som bidrar till minskade miljö- och klimatrisker inom till exempel klimatanpassning, markhälsa, biologisk mångfald och minskad miljöpåverkan.

Ett framtida område kan vara samarbete för ökad produktion och användning av biogas, för att nå Kalmar läns uppsatta mål som en fossilbränslefri region. Biogas, i första hand från restprodukter (inklusive gödsel), kan också spela en viktig roll ur ett beredskapsperspektiv samt för små och mellanstora producenters utvecklingsmöjligheter för att delta i nya marknader och värdekedjor.

Synliggöra goda exempel. Sprida erfarenheter och bygga ett lärande. Ta del av och dela med oss av framgångsrika arbetssätt och lösningar.

Tillgång till lagringsmöjligheter, säkra logistikkedjor och regionala förädlingsanläggningar bidrar till ett robust livsmedelssystem. Foto IUC Kalmar län/Livsmedelsutveckling sydost

Kraftsamling 3: Förnyelse

Förnyelse är avgörande för att Kalmar läns livsmedelssektor ska stärka sin konkurrenskraft, möta omställningen till ökad hållbarhet och ta tillvara nya affärsmöjligheter.

Livsmedelssektorn är en av länets viktigaste näringar, både utifrån sysselsättning och för den nationella livsmedelsförsörjningen. Samtidigt präglas näringen av många små företag, hård internationell konkurrens och snabb teknisk och marknadsmässig utveckling.

För att möta dessa utmaningar krävs ett systematiskt arbete med innovation, entreprenörskap och kompetensutveckling. Förnyelse handlar både om att utveckla befintliga företag och om att skapa förutsättningar för nya aktörer, produkter, tjänster och nischer.

Kraftsamlingen inom förnyelse ska skapa förutsättningar och bidra till en kultur som är nyfiken och välkomnar ny kunskap och nya lösningar. Det förutsätter ett väl fungerande innovationssystem med starkt ledarskap och värdeskapande nätverk som bidrar till en tätare koppling mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer.

Genom kraftsamlingen kan Kalmar län stärka sin förmåga att ta tillvara forskning, driva innovation och skapa långsiktig tillväxt i hela livsmedelssystemet.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Region Kalmar län.

Genomförande

Identifiera arbetsområden och arbetssätt. För att driva förändringsarbete behövs samverkan. Det behövs nätverk och relationer mellan aktörer som tillsammans kan bidra till förnyelse inom olika frågor. För detta behöver vi bygga broar mellan näring, akademi och stödsystem och skapa en kultur där nya idéer välkomnas.

Utveckla projekt och stödsystem. Identifiera potential för utveckling och söka medel för genomförande. Engagera relevanta aktörer i stödsystemet kring förnyelse i livsmedelssektorn. Vid behov anpassa finansieringsmöjligheter och skapa testmiljöer som stödjer förnyelse. Vi ska vidareutveckla partnerskap för innovation med närliggande regioner.

Inspirera, involvera, engagera. Genom att ta del av nationella insatser och delta i centrubildningar, innovationsplattformar och tvärvetenskapliga forskningsplattformar kan vi dra nytta av nya rön och nya metoder, och därigenom skapa en förflyttning regionalt.

Omvärldsbevakning. Samla trender, nyheter och forskning inom området och sprida dessa till näringsliv och stödsystem genom insatser så som omvärldsbrev, föreläsningar och kunskapsdagar.

Synliggöra goda exempel. För att inspirera och lära lyfter vi goda exempel och synliggör framgångsrika insatser.

Pågående insatser inom Växande Värde

Arbetet inom Växande Värde, den regionala livsmedelsstrategin för Kalmar län, har pågått sedan 2016 och en stor del av genomförandet sker löpande hos huvudmännen för strategin, i näringen, i stödsystemet och inom utbildning och akademi. Strategin syftar till att samla insatserna och peka ut riktningen framåt.

Här presenteras ett urval av det löpande arbetet som tillsammans med de kraftsamlingar som presenteras i handlingsplanen för 2027-2029 utgör det regionala livsmedelsstrategiarbetet.

Region Kalmar län har som regionalt utvecklingsansvarig ett statligt uppdrag att vara en samlande och drivande kraft för regional utveckling. I uppdraget ingår tillväxt- och utvecklingsfrågor såsom innovation och näringslivsutveckling, besöksnäring, landsbygdsutveckling, strategisk kompetensförsörjning samt att fördela statliga utvecklingsmedel till företag och projektfinansiering.

Den regionala utvecklingsstrategin - Klimat att växa i – bygger på länets styrkor där regionen fortsatt behöver utvecklas. Kopplat till denna övergripande strategi finns ett antal underliggande strategier och handlingsplaner som är tematiska och utgår från sakområden. I arbetet med att konkret genomföra Livsmedelsstrategin är det viktigt att koppla på andra sakområden, till exempel i handlingsplan för fossilbränslefri region 2030, strategi för smart specialisering, handlingsplan för kompetensförsörjning.

Ökad konkurrenskraft hos våra företag samt fler besökare under höst, vinter och vår är viktiga mål i den regionala besöksnäringstrategin. Upplevelser inom mat och dryck blir en allt viktigare besöksanledning, vilket Region Kalmar län främjar i sitt arbete med att utveckla och marknadsföra länets besöksnäring.

Guidade matvandringar, provsmakning av lokalt och småskaligt producerad mat, gårdsbesök, kurser, caféer och restauranger är några exempel där länet idag har mycket att erbjuda, men där vi samtidigt ser utvecklingspotential. Länet har även kulturella, historiska och geografiska förutsättningar att uppmärksamma och skapa affärsmöjligheter runt vissa typer av livsmedel.

Region Kalmar län verkar också för ökad hållbarhet inom besöksnäringen, vilket inkluderar matföretagen. Vidare inväntar vi godkännande för ett måltidsturismprojekt, som vi ansökt om tillsammans med några av livsmedelsstrategins parter. Projektet syftar till att öka samarbetet i livsmedelskedjan mellan producenter och besöksnäringen för att skapa hållbara måltidsupplevelser.

Livsmedelsutveckling Sydost vid IUC Kalmar län arbetar med näringslivsutveckling inom livsmedelsområdet på uppdrag av Region Kalmar län, med huvudsakligt fokus på leden efter primärproduktionen. Uppdraget är näringslivsnära och omfattar bland annat företagsbesök, nätverksbyggande, omvärldsbevakning samt lotsning av företag till relevanta kompetenser, samarbeten och finansieringsmöjligheter.

En viktig del av arbetet är även samverkan på regional och nationell nivå. Genom att fånga upp behov och möjligheter initieras projekt och utvecklingsinsatser som stärker näringens konkurrenskraft. Aktuella utvecklingsområden omfattar bland annat robusta måltider, blå mat samt ökad andel lokal mat i restauranger, offentliga kök och handeln.

Det pågående projektet GODARE – för tallriken, kroppen och klotet syftar till att stärka innovationsgraden inom förädling av lokala växtbaserade och alternativa proteiner. Inom smart specialisering samordnar Livsmedelsutveckling Sydost kunskapsområde Livsmedel inom Partnerskap för innovation. Målet är att öka innovationsgraden och stärka livsmedelsnäringens konkurrenskraft för Småland, på Öland och Gotland.

Länsstyrelsen Kalmar län stärker länets livsmedelssystem genom att handlägga och betala ut stöd till lantbruk och livsmedelsföretag, driva kompetensutvecklings- och samarbetsprojekt samt samordna regional livsmedelsberedskap i syfte att öka hållbar produktion, konkurrenskraft och långsiktig försörjningsförmåga.

Länsstyrelsens egna kompetensutvecklingsprojekt omfattar aktiviteter som syftar till att höja kunskap hos jordbruks- trädgårds- och livsmedelsföretag. Det kan handla om rådgivningar, utbildningar, kurser, workshops och seminarier, liksom studiebesök, demonstrationsinsatser och erfarenhetsutbyte. Genom riktade utbildnings- och utvecklingsinsatser skapas bättre förutsättningar inom områdena miljö och klimat, stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälfärd samt livsmedel och besöksnäring.

Ett pågående initiativ är samarbetsprojektet Kraftsamling lokal mat som syftar till att knyta konsumenter närmare produktion och förädling, stärka efterfrågan på lokala livsmedel och måltidsupplevelser samt stimulera regional tillväxt inom livsmedels- och besöksnäringen genom aktiviteter där konsument och producent möts. Länsstyrelsen leder projektet och arbetar för ökad samverkan mellan aktörer med långsiktiga mål om ökad lönsamhet, stärkt livsmedelsberedskap och förbättrad miljömålsuppfyllelse.

Länsstyrelsen är ytterst ansvarig för civilförsvaret i länet. Inom beredskapssektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten sker arbete både regionalt och nationellt. Arbetet syftar bland annat till att öka förmågan inom samhällsviktiga funktioner inom sektorn i länet genom samordning, information och övningar.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) arbetar på alla nivåer – från EU till svenska regioner – för att skapa goda förutsättningar för att producera mat i Sverige. Målet är att det ska vara möjligt för fler lantbrukare och livsmedelsföretag att driva sin verksamhet på ett hållbart, tryggt och lönsamt sätt.

Genom att lyfta viktiga frågor till politiker och myndigheter, och genom att samarbeta med många andra aktörer jobbar LRF för en livsmedelsproduktion som står stark även i framtiden. Det ska vara enklare att driva företag, lättare att hitta rätt kompetens och tryggare att väga investera.

Med en stark regional närvaro skapas utveckling hela landet – från kust till inland, från stora gårdar till små familj jordbruk. Målet är en livsmedelskedja som människor litar på och som ger jobb och attraktion.

Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge finns där lantbruket finns och bidrar med kunskap till nytta för de gröna näringarna genom att levererar utbildningar, rådgivning, växtodlingsförsök, markanalyser, byggkonsulttjänster, IT-tjänster, redovisningstjänster och totalentreprenader inom vattenanläggningar.

Genom nationellt och regionalt engagemang i branschutveckling bidrar vi till att stärka företagande och livsmedelsproduktion nationellt och regionalt. Genom utbildningsverksamhet försörjer vi de gröna näringarna med välutbildad arbetskraft från gymnasium till vuxenutbildning och genom kompetensutveckling i ett livslångt lärande till nytta för de gröna näringarna. Årligen lämnar runt 250 nyutbildade ungdomar och vuxna personer våra utbildningar för att förstärka de gröna näringarna. Fokus ligger på det som långsiktigt bidrar till stärkt konkurrenskraft och tydlig nytta för de gröna näringarna och vi finns alltid i närhet till primärproduktionen och dess företagande där grunden till livsmedel läggs.

Övriga initiativ

Alla initiativ kan inte listas, men de är sammantaget avgörande för länets utveckling. Exempel på pågående arbete är näringens egna initiativ inom Hållbar livsmedelskedja, kommunernas löpande arbete med näringslivsutveckling, offentlig måltid samt miljö- och beredskapsfrågor. Inom det företagsfrämjande systemet sker insatser för entreprenörskap inom livsmedel via aktörer som exempelvis Almi eller inkubatorn på Kalmar Science Park. Därutöver erbjuder Linnéuniversitetet uppdragsutbildningar inom livsmedel och i Kalmar län bedrivs en nationell yrkesutbildning för livsmedelsoperatörer som stärker den regionala kompetensförsörjningen.

Uppföljning av handlingsplanen

Den regionala livsmedelsstrategin och tillhörande handlingsplan följs upp kontinuerligt genom ett antal utvalda indikatorer som ger en bild av utvecklingen inom hela livsmedelssystemet. Region Kalmar län ansvarar för uppföljning och att statistik kopplat till indikatorerna kontinuerligt tas fram och presenteras i olika sammanhang. Ett sådant tillfälle är det årliga Rådslaget som arrangeras gemensamt av huvudmännen för att synliggöra arbetet med livsmedelsstrategin och där också genomförda aktiviteter och insatser presenteras.

Till handlingsplanen kommer indikatorer kopplas för uppföljning av strategin. Ett antal av indikatorerna kommer att utformas för att på generell nivå kunna följa utvecklingen inom livsmedelsområdet, bland annat den förändring utifrån nulägesanalysen som strategin vill åstadkomma. Ett antal aktivitetsindikatorer kommer också att utformas för att mäta effekten av de insatser som görs.

Begäran om yttrande över Växande Värde, regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan 2027-2029

Regionstyrelsen beslutade den 6 maj 2026 att skicka Växande Värde, regional livsmedelsstrategi Kalmar län 2027-2036 med tillhörande handlingsplan på remiss.

Bakgrund

Region Kalmar län har tillsammans med Länsstyrelsen Kalmar län, LRF Sydost och Hushållningssällskapet Kalmar, Kronoberg Blekinge utarbetat en uppdaterad regional livsmedelsstrategi för perioden 2027-2036 och en tillhörande handlingsplan för den inledande tre-årsperioden 2027-2029.

Revideringen startades upp med en utvärdering av nuvarande strategi, en omvärldsanalys och ett nuläge för att sedan kompletteras med dialoger i olika forum med länets aktörer för att samla in synpunkter och djupare underlag. Strategin tar också sin utgångspunkt och kopplar an till den nationella livsmedelsstrategin som presenterades under våren 2025.

I strategin presenteras fem kritiska framgångsfaktorer, med underliggande behov, för att nå det övergripande målet att fler väljer mat från Kalmar län. De binder samman nuläge med önskat läge och är vägledande för utvecklingsarbetet eftersom de ses som kritiska för att nå målet. I den tillhörande handlingsplanen finns tydliga kraftsamlingar som utgår från dessa identifierade behov. Kraftsamlingar är ett arbetssätt för att fokusera insatser, resurser och samverka på områden där behovet av gemensamt agerande är särskilt stort och där vi har möjlighet att påverka regionalt.

Den reviderade regionala livsmedelsstrategin remitteras nu till ett antal av länets aktörer med koppling till livsmedelssystemet, angränsade regioner, länsstyrelser och andra berörda branschorganisationer för ytterligare förankring samt för att fånga upp eventuella kompletterande synpunkter.

Lämna yttrande senast den 28 augusti 2026

Region Kalmar län önskar svar på remissen senast 28 augusti 2026. Svaret skickas i wordformat (döpt med er organisations namn) till registrator@regionkalmar.se. Skriv "RS 2026/412" i ämnesraden.

Yttrandet kan också skickas med post till Box 601, 391 26 Kalmar. Märk kuvertet med "Regional livsmedelsstrategi Kalmar län, ärendenummer RS 2026/412".

Remissversionerna finns också tillgängliga tillsammans med analysunderlag och SWOT-analys på Region Kalmar läns hemsida under Aktuella förslag för yttrande:

Vad händer sedan?

Region Kalmar län sammanställer och behandlar inkomna synpunkter efter remissperioden är slut. Den slutliga versionen av strategi och handlingsplan förväntas antas av regionfullmäktige under senare delen av hösten 2026.

Frågor?

Har du frågor är du välkommen att kontakta Camilla Håkansson, basenhetschef Företags- och projektstöd

Telefon 010-358 83 94

E-post: camilla.hakansson@regionkalmar.se

Bilagor

1. Remissversion reviderad regional livsmedelsstrategi Växande Värde 2027-2036
2. Handlingsplan Växande Värde 2027-2029
3. Sändlista, remissinstanser

Sändlista – Remiss av Livsmedelsstrategin 2027-2036 – Växande Värde

Kommuner

Västervik kommun

Vimmerby kommun

Hultsfred kommun

Högsby kommun

Oskarshamn kommun

Mönsterås kommun

Emmaboda kommun

Nybro kommun

Kalmar kommun

Borgholm kommun

Mörbylånga kommun

Torsås kommun

Företagsfrämjande aktörer

Almi Småland och Öarna

Kalmar Science Park

Atrinova

Coompanion Kalmar län

Akademier

Linnéuniversitetet

Jönköping University

Högskolan Kristianstad

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Myndigheter

Jordbruksverket

Tillväxtverket

Livsmedelsverket

Civilsamhället

Hela Sverige ska leva

Naturskyddsföreningen Kalmar län

Regioner

Region Kronoberg

Region Jönköping

Region Gotland

Region Blekinge

Region Skåne

Region Västra Götaland

Region Halland

Region Östergötland

Länsstyrelser

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Länsstyrelsen i Jönköping län

Länsstyrelsen Gotland

Länsstyrelsen i Blekinge län

Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsen i Östergötlands län

Hushållningssällskap

Hushållningssällskapet Västra

Hushållningssällskapet Halland

Hushållningssällskapet Skåne

Hushållningssällskapet Jönköping

Hushållningssällskapet Gotland

LRF

LRF Västra Götaland

LRF Halland

LRF Skåne

LRF Jönköping

LRF Östergötland

LRF Gotland

Kluster, innovationsmiljöer

Regenerativt Sverige

Branschorganisationer

Smålands och Ölands Gastronomiska Akademi

Ekologiska Lantbrukarna

Kalmarsunds Grisföretagare

Kalmar Läns Nötköttsproducenter

Svensk fågel (nationell)

Svenska ägg (nationell)

Södra Kalmar läns fåravelsförening

Norra Kalmar läns fåravelsförening

Fackförbund

LO distriktet Sydöstra

Livsmedelsarbetarförbundet, Livs

Unionen Småland